

บทที่ 4

การวิเคราะห์ปรัชญาในงานศิลปกรรมของ ไมเคิลแอนเจโล

งานประติมากรรมบัคคัส (Bacchus)¹

ในระยะแรกของผลงานในทางศิลปกรรมของไมเคิลแอนเจโลนั้น เขาได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมากในงานศิลปกรรมของกรีกและโรมัน ซึ่งเขาได้ลอกเลียนแบบงานเหล่านั้นไว้หลายชิ้น แต่งานชิ้นที่มีความสำคัญและถูกจัดเป็นงานชิ้นเอกในระยะแรกคือบัคคัส ซึ่งเป็นงานประติมากรรมที่แกะสลักจากหินอ่อนมีขนาดเท่ากับความสูงของคน ผลงานชิ้นนี้ได้ถูกวางโดย เมสเซอร์ ยาคาโป กัลลี (Messer Jacopo Galli) นายธนาคารแห่งกรุงโรมผู้ให้ความสนใจในลัทธิมนุษยนิยม²

จากประวัติตำนานธรรมของกรีกและโรมันมีเรื่องราวของบัคคัสหรือดีโอนีสุส (Dionysus) ว่าเป็นเทพองค์หนึ่งซึ่งเกิดจากเทพบิดรซุส (Zeus) และนางเซเมเล (Semele) เจ้าหญิงเมืองเทเบส (Thebes) ความสำคัญของบัคคัสก็คือเป็นเทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่น เพราะฉะนั้นพระองค์จึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเหล้าองุ่นและความรื่นเริงซึ่งเกิดจากฤทธิ์สุรา และเทพบัคคัสนี้ยังมีอำนาจที่จะส่งผลให้เกิดความมึนเมา ความสยดสยอง และความโหดร้ายทารุณ³

¹ ภาควิชา 2

² cf. Howard Hibbard, Michelangelo (London:Butler & Tanner Ltd., 1978), pp. 38-41.

³ cf. Edith Hamilton, Mythology (Boston:Little Brown & Company, 1959), pp. 54-62.

โฮเวอร์ค ฮิบบาร์ค (Howard Hibbard) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับผลงานชิ้นนี้ว่า "เป็นที่น่าสงสัยว่าไมเคิลแองเจโลอาจจะเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตำนานธรรมมาก่อน จึงสามารถให้รายละเอียดและได้นำมารวมไว้ในงานแกะสลักชิ้นนี้..."¹

คงได้ทราบมาแล้วในประเด็นก่อนที่ว่าไมเคิลแองเจโลได้รับการอุปถัมภ์เป็นอย่างดีที่ภายในราชสำนักของลอเรนโซ เด เมดิชี จึงทำให้เขามีโอกาสที่จะศึกษาเรื่องราวต่างๆ ของกรีกและโรมัน เพราะฉะนั้นเรื่องราวของเทพัคคัสนี้ไมเคิลแองเจโลอาจจะได้รับการเรียนรู้จากกวีหรือนักปรัชญามุขนิยมนั้น อันเป็นแรงบันดาลใจให้เขาได้ถ่ายทอดออกมาเป็นงานแกะสลักตรงกับลักษณะที่กวีในสมัยก่อนได้บรรยายไว้ เช่น ความร่าเริง และ สายตาซึ่งมองด้วยเหล้าในมือชวาค้วยความกระหาย บนศีรษะของเทพัคคัสจะประดับด้วย พวงมาลัยซึ่งทำจากใบองุ่น แขนซ้ายถือหนังสือ และมีสัตว์ครึ่งคนครึ่งแพะ ซึ่งเรียกว่า แซทเทียร์ (Satyr) อันเป็นสัญลักษณ์ของกิเลสและตัณหา กำลังชื่นชมกับพวงองุ่นซึ่งถืออยู่ในมือ

ลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปของงานศิลปะกรีกและโรมันนั้น เป็นงานที่คิดปั้นพยายามค้นหามโนคติ (ideals) เพื่อแสดงออกมาให้บุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้² ไมเคิลแองเจโล อาจจะได้แนวคิดนี้มาจากศิลปะกรีกและโรมัน จึงทำให้เขาค้นหาลักษณะของเทพัคคัส โดยนำเอาสัญลักษณ์ที่สำคัญซึ่งแสดงความเป็นเทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่น เช่น พวงองุ่น ใบองุ่น ถ้วยเหล้า หนังสือและตัวแซทเทียร์ ซึ่งกวีในสมัยโบราณได้เคยกล่าวถึงมาใช้ในงานชิ้นนี้ และในขณะที่เกี่ยวกับงานประติมากรรมชิ้นนี้ก็แสดงถึงลักษณะของความเป็นธรรมชาติ (naturalistic) เพราะจากลักษณะต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นรูปร่าง และลักษณะ

1
cf. Hibbard, Michelangelo, p. 42 "We can therefore suspect that Michelangelo was given learned iconographical information to incorporate into his statue."

2
cf. William Fleming, Arts and Ideas (New England : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1974), p.35.

การยืนของบัคคัส¹ นี่ยอมแสดงถึงการศึกษาในค่านสตรีวิทยา (Anatomy) ได้เป็นอย่างดี

การศึกษางานศิลปะกรรมของกรีกและโรมันจากรูปปั้นต่าง ๆ อีกทั้งอิทธิพลที่ไม่เคล็ดแอนเจโลได้รับจากบทสนทนาระหว่างมาร์ซิลิโอ ฟิซิโน (Marsilio Ficino) และสานุศิษย์ในสมัยที่เขาใช้ชีวิตอยู่ในราชสำนักนั้น ได้ทำให้เขาเริ่มมองร่างกายของมนุษย์ในฐานะเป็นสิ่งสร้างสูงสุดของพระเจ้า อันเป็นข้อพิสูจน์ได้อย่างดีสำหรับความสมบูรณ์ของพระองค์ และแนวคิดนี้มีทัศนะที่ตรงข้ามกับสมัยกลางซึ่งเชื่อว่าร่างกายของมนุษย์เป็นที่กักขังความชั่ว และความผิดปกติ ค้วยเหตุนี้ไมเคิลแอนเจโลจึงเริ่มศึกษา ภาพเปลือยจากงานปั้นต่าง ๆ ของกรีกและโรมันและศึกษาจากซากศพซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากโรงพยาบาลออกัสติเนียน (Augustinian Hospital) เป็นอย่างดี¹ ในการศึกษาเกี่ยวกับกล้ามเนื้อและโครงสร้างต่าง ๆ ของร่างกายนี้เองที่เป็นผลให้เขาได้รับความรู้ในทางสตรีวิทยาและได้นำมาใช้ในงานชิ้นสำคัญๆ ซึ่งรวมทั้งงานศิลปะกรรมที่มีชื่อว่า "บัคคัส" นี้ด้วย² เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่างานศิลปะกรรมของกรีกและโรมันและงานศิลปะกรรมของไมเคิลแอนเจโลนี้ ต่างก็ยึดมั่นในทัศนะของพวกมนุษยนิยมเช่นเดียวกัน โดยให้ความสำคัญแก่มนุษย์ทั้งในความคิดและในทางร่างกาย

จากคำกล่าวของโปรทาโกอรัส (Protagoras) ที่ว่า "มนุษย์เป็นมาตรวัดสรรพสิ่ง"³ และโสโพลีส (Sophocles) ซึ่งกล่าวว่า "ไม่มีอะไรที่จะวิเศษได้เท่ากับมนุษย์"⁴ สิ่งเหล่านี้คือคำตอบอย่างดี สำหรับทัศนะของพวกมนุษยนิยม จึงทำให้พวกกรีกซึ่ง

¹ Maria Luisa Rizzati, The Life and Times of Michelangelo, p.12.

² Ibid.

³ Quoted in William Fleming, Arts and Ideas, p. 35 "Man is the measure of all things."

⁴ Ibid. "...and none so wonderful as man."

ยึดถือในทัศนะนี้นิยมให้คุณลักษณะของเทพเจ้าโดยนำมาจากมโนคติในค่านาง ๆ ของมนุษย์ เช่น ความมีอำนาจ ความสมหวังในการแต่งงาน ความมีปัญญา ความงาม และวัยอันสดใส โดยใช้สัญลักษณ์เป็นเทพเจ้าต่าง ๆ เช่น เทพบิดรซุส (Zeus) เทพีฮีรา (Hera) เทพีอาเธนา (Athena) เทพีโฟโรไตต์ (Aphrodite) และเทพอพอลโล (Apollo) ฯลฯ เมื่อเทพเจ้ามีคุณลักษณะเหมือนกับมนุษย์ มนุษย์จึงกลายเป็นสิ่งประเสริฐสุดและเป็นศูนย์กลางของจินตนาการคุณลักษณะของเทพเจ้า เพราะฉะนั้นบรรดาเทพเจ้าของกรีกและโรมันจึงมีลักษณะทางร่างกายที่สมบูรณ์ เช่นเดียวกับมนุษย์ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งถือกันว่าเป็นวัยที่มีลักษณะทางกายเหมือนเทพเจ้ามากที่สุด

ถึงแม้ว่างานศิลปกรรมของกรีกและโรมันส่วนใหญ่นิยมที่จะลอกเลียนจากมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามความงามของเทพเจ้าเป็นความงามที่อยู่พ้นขอบเขตของโลกแห่งผัสสะนี้ ซึ่งเป็นความงามที่เราสามารถสัมผัสได้ด้วยจิต แต่เป็นความงามที่อยู่ในโลกแห่งมโนคติ จึงเป็นเรื่องของนามธรรม (abstraction) พาร์ราซิอุส (Parrhasius) นักวาดภาพชาวกรีกได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับโสคราตีส (Socrates) ที่ว่า "เป็นไปได้ไหมที่จะค้นหาความสมบูรณ์จากแบบของมนุษย์เพียงอย่างเดียว จำเป็นที่จะต้องนำเอาความงามที่สุดของทุก ๆ แบบมารวมอยู่ในรูปร่างหนึ่ง จึงจะทำให้รูปร่างทุกส่วนมองดูสวยงาม"¹ และพลาโตได้ให้ทัศนะเสริมที่ว่า "แต่ความงาม ความสมบูรณ์ และความดีจะมีอยู่ได้ในโลกแห่งแบบเท่านั้น และโลกที่เราเห็นได้นี้ก็เป็นผลสะท้อนมาจากโลกแห่งแบบหรือโลกแห่งมโนคติ"²

¹Ibid., p.38 "...it was impossible to find perfection in a single human model it was necessary to combine the most beautiful details of several, and thus continue to make the whole figure look beautiful."

²Ibid. "...that perfect truth, beauty and goodness can exist only in the mental world of forms and ideas."

จะเห็นได้ว่าเทพเจ้าของกรีกและโรมันมีลักษณะเป็นการเลียนแบบ (imitation) หรือ representation) และเป็นอุดมการณ์นิยม (Idealism) กล่าวคือ เทพเจ้ามีรูปแบบของมนุษย์ แต่มีกายหิิงตงวามซึ้นอุตฺรภววะ (transcendent beauty)¹ ซึ่งในทัศนะนี้มีผลสะท้อนต่องานประติมากรรมเทพบัคคุสของไมเคิลแองเจโล อันเป็นผลงานที่ลอกเลียนแบบจากงานศิลปกรรมของกรีกและโรมัน เพราะฉะนั้นงานแกะสลักเทพบัคคุสนี้ จึงมีลักษณะเป็นทั้ง การเลียนแบบ (representation) และเป็นอุดมการณ์นิยม (Idealism) แต่ต่างกันตรงที่ว่าศิลปกรรมของพวกกรีกเลียนแบบจากธรรมชาติ แต่ศิลปกรรมของไมเคิลแองเจโลเลียนแบบจากบรมครูในสมัยโบราณคือ พวกกรีกและโรมันนั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Ibid.

งานประติมากรรมปีเอต้า (Pietà)¹

หลังจากไมเคิลแองเจโลได้แกะสลักงานนี้แล้ว ในปี ค.ศ. 1497 พระคาร์ดินัล ของ วิลลีเยร์ (cardinal, Jean Villiers) เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำสำนักวาติกัน (The French ambassador to the Holy See) ได้ทำสัญญาว่าจ้างให้สลักรูปปีเอต้า โดยลงนามกันเรียบร้อยเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 1498 ไมเคิลแองเจโลได้แกะสลักผลงานชิ้นนี้จากหินอ่อนชนิดคิมิเนื้อสีขาวบริสุทธิ์เป็นรูปแม่พระประทับบนแท่นหิน และมีร่างของพระเยซูนอนพาดคอกอยู่บนตัก งานชิ้นนี้มีขนาดความสูงประมาณ 5 ฟุต 9 นิ้ว ไมเคิลแองเจโลได้ใช้เวลาในการทำงานประมาณ 2 ปี จึงสำเร็จเรียบร้อยนับได้ว่าเป็นผลงานชิ้นแรกที่ทำให้ชื่อเสียงให้แก่เขาเป็นอย่างมาก และเป็นผลงานพิเศษเพียงชิ้นเดียวของผลงานทั้งหมดในชีวิตของเขาที่สลักชื่อไว้ มีผู้เล่าว่าหลังจากรูปปีเอต้านี้ ได้ถูกนำไปประดิษฐานไว้ในโบสถ์เซนต์ปีเตอร์ (St. Peter's) ท่ามกลางเสียงชมเชยและสรรเสริญความงามนั้น ไมเคิลแองเจโลรู้สึกตื่นเต้นอย่างที่สุด ในคืนวันนั้นเขาได้เข้าไปในโบสถ์พร้อมทั้งสลักชื่อด้วยความพากภูมิใจว่า "ไมเคิลแองเจโล บูโอนาร์โรตี ชาวเมืองฟลอเรนซ์"²

องค์ประกอบของภาพทั้งหมดได้ถูกจัดอยู่ในกรอบสามเหลี่ยมตามแบบการจัดภาพของ เปียโร เดลลา ฟรานเซสกา (Pierro della Francesca) และเลโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci) ไมเคิลแองเจโลได้แกะสลักผ้าอาวรณ์ของแม่พระให้ยาวปกคลุมเท้าซึ่งทำหน้าที่เป็นฐานรองรับน้ำหนักไปในตัว และส่วนยอดของสามเหลี่ยมอยู่

¹ รูปถ่ายที่ 3

กัจจกร สุนพงษ์ศรี, นศ. "เรอเนาซอง", หน้า 64 - 65.

ตรงพระเศียรของแม่พระจึงทำให้ดูคล้ายกับทรงปิรามิด บนพระพักตร์ของแม่พระที่ดูอ่อนวัย นั้นมิได้แสดงความเศร้าโศก เช่นคนโดยทั่วไป แต่เป็นอาการที่สงบซึ่งแฝงไว้ด้วยความกรุณา โดยที่ไม่เคิดแอนเจโลได้ให้เหตุผลว่า "พระมารดาของพระเจ้าจะไม่ร้องไห้เศร้าโศก เหมือนมารดาของมนุษย์"¹

นอกจากอาการอันสงบซึ่งปราศจากทั้งอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์ของแม่พระแล้ว พระกายของพระคริสต์ซึ่งนอนสงบนิ่งอยู่บนแท่นนั้นไม่ปรากฏรอยเลือดจากการถูกตรึงด้วยไม้กางเขน พระพักตร์ของพระองค์ไม่แสดงอาการเจ็บปวดแต่อย่างใด หากแต่มีอาการที่สงบเหมือนคนนอนหลับ ลักษณะต่าง ๆ นี้ ไมเคิลแอนเจโลมีเจตนาที่จะทำให้แตกต่างจากมนุษย์โดยทั่วไป ดังนั้นอารมณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น ความเศร้าโศก ความเจ็บปวด หรือความดีใจ ฯลฯ จึงไม่ปรากฏบนพระพักตร์ของพระแม่และพระเยซูทำให้งานศิลปะออกมาแสดงถึงความสุขอันสูงสุด (Ultimate blessedness) และความรักที่เสรีอย่างแท้จริง (The certainty of divine love)²

ความรักของแม่ที่มีต่อลูกมากเพียงใด ความตายของลูกย่อมทำให้แม่ทุกคนมีความเศร้าโศกมากเป็นทวีคูณ ถึงแม้ว่าความตายของพระเยซูจะทำให้แม่พระมารามีความเศร้าเสียใจมาก แต่เนื่องจากพระองค์ทรงเข้าใจดีว่า พระเยซูทรงเป็นพระบุตรของพระเจ้า

¹H. Wolfflin, Classic Art (London : The Phaidon Press, 1964), p. 41. "The Mother of God does not weep like an earthly mother."

²Robert Payne, The World of Art (New York : Doubleday & Company, Inc., 1972). p.423.

การมาเกิดในครั้งนี่เพื่อสั่งสอนมนุษย์ให้เกรงกลัวต่อบาป และประพฤติกินให้อยู่ในศีลธรรม พระองค์ทรงยอมรับความทุกข์และกา รถูกตรึงด้วยไม้กางเขนเพื่อไถ่บาปให้แก่มนุษยชาติ การตายของพระองค์ทำให้บาปกรรมซึ่งมีมาแต่สมัยของอาดัมได้หมดฤทธิ์ไปตลอดกาล ทั้งนี้เพราะ พระองค์ทรง เชื่อฟังพระเจ้าและทรง เป็นผู้ เชื่อมโยงให้มนุษย์สามารถปรับตัว เข้ากับพระเจ้า ได้¹ ความรักของแม่พระที่มีต่อพระเยซู และความรักของพระเยซูที่มีต่อมนุษย์โลกจึง เป็น ความรักอันบริสุทธิ์ที่ดั่งสูงส่ง เป็นความปรารถนาที่จะช่วยมนุษย์โลกได้พ้นจากความผิดบาป และพบกับความสุขที่แท้จริงคือการมีชีวิตร่วมกับพระเจ้าในสวรรค์

มีข้อน่าสัง เกตอย่างหนึ่งสำหรับงานประติมากรรมชิ้นนี้คือพระพักตร์ของแม่พระซึ่ง ดูอ่อนวัยกว่าพระเยซู ทำให้บุคคลส่วนมากรวมทั้งคนในสมัยของไม เคลแอนเจโล่บั้ง เกิด ความสงสัยในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก แต่เราสามารถตอบปัญหานี้ได้โดยการพิจารณาจาก สังคายนา ณ เมืองเตรินโต (Council of Trent)² และเอกสารของพระสันตะปาปา ปีอุสที่ 9 (Pope Pius IX's Bull Ineffabilis Deus) ซึ่งกล่าวถึงพระแม่ มารีในฐานะ เป็นหญิงพรหมจารีผู้บริสุทธิ์และปราศจากมลทิน ถึงแม้จะเป็นมนุษย์แต่ก็เป็นผู้

¹ พระเจ้าจนะสำหรับยุคใหม่ (กรุงเทพมหานคร : สมาคมพระคริสตธรรมใน ประเทศไทย, 1971), หน้า 582-585.

² ชุมนุมหนังสือคาทอลิก, ศัพทานุกรมคาทอลิก (พระนคร : ประเสริฐการพิมพ์, 2512), หน้า 168 "เป็นสังคยานาครั้งที่ 19 พ.ศ. 1545-63 ที่เตรินโต (Trento) นิยามความเชื่อเรื่องพระคัมภีร์และพระคำนาน นานกว่าเน็ด การเป็นผู้ชอบธรรม ศีลศักดิ์สิทธิ์ บูชามิชชา ประณามคำสอนของพวกปฏิรูป เช่น ดูเชอร์, กัลวิด ฯลฯ"

ไม่มีบาปกำเนิด¹ เพราะได้รับพระพรพรทานพิเศษจากพระเจ้าซึ่งป้องกันแม่พระไม่ให้มีบาปกำเนิดและอิทธิพลของบาปอื่น ๆ นับตั้งแต่วันที่แรกที่อยู่ในครรภ์ของมารดา ทั้งนี้เพราะเป็นพระประสงค์ของพระเจ้า ซึ่งทรงเตรียมพร้อมที่จะให้พระเยซูมาเกิดในครรภ์ของพระแม่มารี²

¹ กิริติ บุญเจือ, สารานุกรมปรัชญา (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 140 "บาปกำเนิด" (original sin) ในคำสอนของศาสนาคริสต์ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการที่อาดัมและเอวาผิดสัญญากับพระเจ้าในการทดลองใจครั้งแรก ซึ่งไบเบิลเล่าไว้ เป็นสัญลักษณ์ว่าเกี่ยวกับการห้ามกินผลไม้ ไบเบิลเล่าว่าเมื่อพระเจ้าทรงสร้างอาดัมและเอวาแล้ว ก็ให้สิทธิพิเศษหลายประการเหนือธรรมชาติของมนุษย์ คือมีสติปัญญาปราศเปรี๊ยะ สัญชาติญาณอยู่ใต้อการควบคุมของมนัส มีความสะดวกสบายในการห้ามมาหากิน พระเจ้าทรงพระประสงค์จะให้สิทธิพิเศษเพิ่มขึ้นอีก แต่ทรงทดลองใจอาดัมและเอวาถูกก่อนว่ามีอสังคยต่อพระองค์เพียงใด ถ้าอาดัมและเอวาเชื่อสังคยจะให้สิทธิพิเศษอีก 3 ประการคือ 1. ไม่ตองตายเหมือนกับสัตว์อื่น 2. ไม่เจ็บปวดป่วยไข้ 3. ปลอดภัยจากกิเลส แต่ถ้าไม่เชื่อสังคยจะยกเลิกสิทธิพิเศษที่มีอยู่แล้วด้วย ผลปรากฏว่าอาดัมและเอวาผิดสัญญา มนุษย์ต่อมาจึงเกิดในสภาพตกต่ำคือไม่มีสิทธิที่นั่นจะได้ นี่คือบาปกำเนิดที่คริสตศาสนาสอนว่ามีคิควินญาณของมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิดต้องทำพิธีล้างบาปเพื่อมีสิทธิฟังบุญบารมีของพระเยซูผู้ไถ่บาปมนุษย์ทุกคน"

² cf. Karl Rahner, S.J., The Teaching of the Catholic Church (Rancli: Catholic Press, 1966), 7:190.

แนวความคิดทั้งนี้กล่าวมาแล้วนี้ตรงกับพระชนม์ของ ไมเคิลแอนเจโล เรา
สามารถที่จะพบได้ในบทสนทนา ระหว่าง เขากับคอนดีวี (Condivi) ซึ่งวาซารี
(Vasari) ได้เขียนบันทึกไว้ในปี ค.ศ. 1550 ดังนี้คือ

มีบางคนกล่าวกันว่าแม่พระคู่อ่อนวัยกว่าพระบุตร ซึ่งในวันหนึ่งฉันได้นำเรื่องนี้มาพูด
กับไมเคิลแอนเจโล และเขาได้ให้คำตอบฉันว่า "คุณไม่รู้หรือว่าผู้หญิงที่บริสุทธิ์
สามารถรักษาความสาวไคนานกว่าผู้หญิงที่มีมลทินและเมื่อเป็นเช่นนั้น หญิงพรหม
จรรยาจึงมีความบริสุทธิ์มากกว่าหญิงบริสุทธิ์อื่น ๆ ก็ยอมที่จะมีความเปล่งปลั่งกว่า
มิใช่หรือ, ชาวพวยเจอบอกจะบอกท่านว่า ความสาวและความสวยนั้นสามารถดำรงอยู่ใน
ร่างของพระแม่มิไรเพียงสา เหตุจากธรรมชาติเท่านั้น มันอาจเป็นไปได้ว่ามีกำลัง
อันสูงสุดที่ทำให้พระนางรักษาความงามนี้ไว้ เพื่อให้โลกเห็นว่าแม่พระมีพรหมจรรยา
และมีความบริสุทธิ์อยู่ตลอดกาล คอยเหตุผลทั้งนี้กล่าวมาแล้วนี้ชาวพวยเจอบอกจะทำให้แม่พระ
คู่อ่อนวัยกว่าพระเยซู"¹

---

¹Hibbard, Michelangelo, p.48. "Some there be who complain that the Mother is too young compared to the Son. One day I was talking, to Michelangelo of this objection, 'Do you not know,' he said, that chaste women retain their fresh looks much longer than those who are not chaste? How much more, therefore, a virgin in whom not even the least unchaste desire that might work change in her body ever arose? And I tell you, moreover, that such freshness and flower of youth besides being maintained in her by natural causes, it may possibly be that it was ordained by the divine power to prove to the world the verginity and perpetual purity of the Mother...Do not wonder then that I have, for all these reasons, made the most Holy Virgin, Mother of God, a great deal younger in comparison with her Son than she is usually represented..."

จึง เป็นอันว่าความบริสุทธิ์และพรหมจรรย์ เป็นความงามในโลกแห่งมโนคติซึ่ง เป็นอมตะ ไม่มีระยะเวลา ไม่มีขอบเขตจำกัด ศิลปินพยายามที่จะลอกเลียนแบบความงามชนิดนี้ในงานศิลปกรรมของเขา จึงปรากฏให้เราเห็น เป็นรูปร่างที่มีความสมบูรณ์ทางกาย อันเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของความประเสริฐสุดตามคติของพวกพลาโตใหม่ (Neo-Platonism) แสดงให้เห็นถึงความประทับใจอย่างลึกซึ้งในลัทธิของไมเคิลแอนเจโล ได้เป็นอย่างดี¹ ในขณะที่เกี่ยวกับพระ เยซูซึ่ง เป็นพระเจ้าองค์หนึ่งในฐานะพระบุตรของพระเจ้า พระองค์ทรงจุติในโลกมนุษย์และยอมรับความทุกข์ทุกอย่าง เช่นเดียวกับมนุษย์ เพื่อไถ่บาปให้แก่มนุษยชาติและสั่งสอนพวกเขาประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรม เพราะฉะนั้นเมื่อพระองค์ได้เกิดใหม่ในกายของมนุษย์จึง เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของพระเจ้า อันได้แก่กฎต่าง ๆ รวมทั้งกฎแห่งกาลเวลา² ถึงแม้พระ เยซูทรงมีพระกายแบบมนุษย์ แต่ในฐานะเป็นพระเจ้าพระองค์ก็ไม่มีบาปกำเนิด ความลำบากตรากตรำต่ออุปสรรคใดทำให้พระพักตร์คู่อ่อนวัยน้อยกว่าพระแม่มารี ซึ่งอาจจะเป็นจุดประสงค์อย่างหนึ่งของศิลปิน เพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้ทุกคนระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระเยซูคริสต์เจ้าที่ทรง สละพระชนม์ชีพของพระองค์เอง เพื่อมนุษยชาติ โดยยอมรับความลำบากนานับประการ

งานศิลปะจึงแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางความคิดของพลาโตใหม่ซึ่งแฝงอยู่ในความสมบูรณ์ของร่างกาย และที่ท้าวอันสงบ ทำให้เกิดเป็นความงามอันลึกลับซึ่งมาจากมโนคติของศิลปินโดยพุทธิปัญญาของเขาได้เห็นแจ้งและเข้าใจในความเป็นจริงนั้น จึงพยายามที่จะลอกเลียนแบบหรือถ่ายทอดความเป็นจริงนั้นออกมาในงานศิลปกรรม เพื่อให้บุคคลอื่นสามารถชื่นชมได้ นอกจากนี้ผลงานชิ้นนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาอย่างแรงกล้าในศาสนาคริสต์ของไมเคิลแอนเจโล ความศรัทธานี้เป็นผลมาจากความชื่นชมในงานเขียนและบทเทศนาของท่านซาวันนาโรลา พระโดมินิกันผู้มีพรสวรรค์ในการเทศน์ ชักจูงให้บุคคลยึดมั่นในศาสนาคริสต์

¹Robert Payne, The World of Art, p. 423.

²Ibid.

โดยเฉพาะศิลปินหลายคนในสมัยนั้น ได้เปลี่ยนที่ท่าจากการสร้างศิลปะแบบกรีกและโรมัน
 ้วยความชื่นชม มาเป็นการสร้างศิลปะเพื่อศาสนาด้วยความศรัทธาและภักดีในพระผู้เป็นเจ้า¹

ถึงแม้ว่าไมเคิลแองเจโลจะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในศาสนาคริสต์ แต่ในขณะที่เดียวกันเขาก็
 ก็เชื่อว่าการสร้างงานศิลปะแบบกรีกและโรมัน ซึ่งมีทัศนคติในการยกย่องความงามเป็น เป้า
 หมายสูงสุดตามคตินิยมของพลาโตนั้น สามารถนำมาประนีประนอมกับหลักธรรมในทางคริสต์
 ศาสนาได้เป็นอย่างดีโดยใช้เรื่องราวทางศาสนาเป็นเนื้อหา และใช้ลักษณะความงามตาม
 คตินิยมของพลาโตใหม่ เพื่อก่อให้เกิดความศรัทธาและยึดมั่นในศาสนามากยิ่งขึ้น ดังคำกล่าว
 ของเกอเท (Goethe) ที่ว่า "สิ่งที่สวยงามย่อมเป็นสิ่งที่น่าเคารพมากกว่าสิ่งที่น่าเกลียด"²

จากหลักความเชื่อของพลาโตที่ว่า ความงามมาตรฐานมีอยู่ในโลกแห่งมโนคติเท่า
 นั้น ศิลปินมีหน้าที่ถ่ายทอดความงามมาตรฐานที่มีอยู่ในมโนคติออกมาให้ประชาชนได้ชื่นชมรู้
 เห็น เพราะความรักและความงามในโลกเรานี้มีระยะเวลาอันสั้นและมีขอบเขตจำกัด ไม่
 สามารถเป็นสิ่งอมตะได้ แต่ความงามที่แท้จริงซึ่งอยู่ในโลกแห่งมโนคตินั้น จะต้องสร้างให้
 วิญญาณผู้ดูแลหรือผู้รับรู้อศิลปะ เป็นปฏิภนของความอยาก และค้นหา อันเป็นอำนาจไต่ค่า เพราะ
 ฉะนั้นความงามที่แท้จริงจะต้องยกระดับวิญญาณให้ขึ้นสู่ความงามของศิลปะกรรมด้วย³

ในทัศนะนี้ไมเคิลแองเจโลได้ยอมรับเป็นอย่างดีแต่เขาได้ให้ทัศนะเสริมในส่วน
 ที่ว่า การที่ศิลปินเริ่มค้นสร้างงานศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดความงามขึ้นมา พวกเขา
 ไม่เพียงแต่สร้างงานนั้นให้มีความงามตามที่ได้เห็นมาเท่านั้น แต่เขาจะต้องสร้างสิ่งนั้นให้มี
 ความงามโดยอาศัย "พุทธิปัญญา" อันเป็นสมรรถภาพอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่สามารถเข้าสู่

¹ กัจจกร สุนพงษ์ศรี, ผศ. "เวรอนาซอง", หน้า 76-77.

² Clements, *Michelangelo's Theory of Art*, p. 94.

"Certainly beautiful things should be more worshipful than unbeautiful things."

³ กัจจกร สุนพงษ์ศรี, ผศ. "เวรอนาซอง", หน้า 76-77.

ความงามที่แท้จริงได้ ความสามารถเช่นนี้ เป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงประทานให้และเป็นพรสวรรค์ ที่ช่วยศิลปินให้สามารถสร้างงานอันยิ่งใหญ่ ตลอดจนทำให้ผู้ดูบังเกิดความซาบซึ้งในงานศิลปะ นั้น¹

งานปิเอตาจึง เป็นผลแห่งความพยายามของไมเคิลแองเจโล ในการนำพุทธิปัญญา มาใช้ในการสร้างสรรค์งานนี้ เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกศรัทธาในพระเจ้าและทำให้ วิญญาณของผู้ดูหรือผู้รับรู้สึก ประณอยกระชับขึ้นสู่ความค้ำจุนในทางศีลธรรม

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วนี้ เราจะ เห็นได้ว่าถึงแม้ไมเคิลแองเจโลจะยอมรับทัศนะทาง ความคิดของพวกพลาโตใหม่ แต่คำสอนของท่านซาโวนาโรลา ยังเป็นที่ชื่นชอบแก่เขามาก โดยเฉพาะในบทเทศน์ซึ่งกล่าวว่า "เจ้าผู้โง่เขลาและไม่รู้หนังสือ จงไปดูภาพเหล่านั้นและ ระลึกถึงชีวิตพระคริสต์และนักบุญของพระองค์"² จุดนี้ได้อิทธิพลต่อจิตใจของเขาทำให้เกิด การสร้างสรรค์งานในทางศาสนา โดยเริ่มจากงานปิเอตาเป็นชิ้นแรกและเป็นผลงานชิ้นเอก ในทางประติมากรรมนับตั้งแต่ได้สร้างมา จึงอาจ เป็นไปได้ที่ว่าความตายอย่างทารุณของท่าน ซาโวนาโรลา ได้เป็นแรงบันดาลใจให้ไมเคิลแองเจโลได้สร้างปิเอตาขึ้นมา เพื่อเป็นข้อ เตือนใจให้พวกเราได้ระลึกถึงการเสียสละชีวิตของพระคริสต์เพื่อไถ่บาปแก่มนุษย์ และเป็น ข้อเตือนใจให้ระลึกถึงการเสียสละชีวิตของท่านซาโวนาโรลา ในการเผยแพร่ศาสนา ความ ตายของพระเยซูและของท่านซาโวนาโรลาได้ทำให้เราเห็นความศรัทธาอย่างแรงกล้าและ ความรักอย่างแท้จริงที่มีต่อพระเจ้าอย่างหมดดวงใจ หมกวิญญาณและหมกจิตใจ ถึงแม้ว่า ตนเองจะได้รับการทรมานอย่างทารุณ แต่ก็ไม่ทำให้พระคริสต์และท่านซาโวนาโรลาเกรงกลัว ภัยที่จะได้รับ พระเยซูคริสต์เจ้าทรงยอมรับภัย นั้นโดยคุณดีเยภาพ และท่านซาโวนาโรลาได้ คำเน้นลักษณะการตามท่านศาสดาค้วยความเชื่อมั่นในพระเจ้าเช่นเดียวกัน เพราะความเชื่อ ที่ว่าการมอบกายถวายแก่พระเจ้านั้น ในบั้นปลายย่อมจะได้รับชีวิตอมตะอัน เป็นบำเหน็จรางวัล สูงค่ามั่งพระเจ้าทรงประทานให้³

¹ Clements, Michelangelo's Theory of Art, p. 19.

² ดูเชิงอรรถหน้า 30

³ ดูพระวจนะสำหรับยุคใหม่, หน้า 587.

งานประติมากรรมดาวิด (David)¹

หลังจากที่ไมเกิลแอนเจโลได้สลักรูปปิเอตาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เขาได้เดินทางกลับนครฟลอเรนซ์ซึ่งเป็นบ้านเกิดในทันที ไมเกิลแอนเจโลผู้มีชื่อเสียงในการแกะสลักรูปวันหนึ่ง เขาเดินผ่านลานวัดและได้หยุดพิจารณาแท่งหินอ่อนก้อนใหญ่ซึ่งจมอยู่ในดินเป็นเวลานานถึง 46 ปีแล้ว เขาจำได้ว่าเมื่อสมัยเด็กเขาเคยปีนขึ้นไปนั่งเล่นและคุ้นเคยกับมันมาตั้งแต่เกิด เขาจึงเกิดความคิดที่จะอาสาสลักแท่งหินอ่อนนั้นให้เป็นรูปดาวิด ซึ่งเป็นวีรบุรุษของชาวยิวในพระคัมภีร์เดิมของคริสตศาสนา เขาจึงได้เสนอความคิดนี้ไปยังคณะกรรมการการเมือง ซึ่งก็ได้ลงมติเห็นชอบและอนุญาตให้เขาทำงานชิ้นนี้ได้²

ตำนานของดาวิดนี้ได้มีกล่าวไว้ในพระคัมภีร์ฉบับภาคพันธสัญญาเดิม (The Old Testament) ของคริสตศาสนาที่กล่าวถึงสมัยที่ชาวอิสราเอลในปาเลสไตน์ (Palestine) ทำสงครามกับชาวฟิลิสติน (Philistine) กษัตริย์ซาอูล (Saul) แห่งอิสราเอลทรงกลัวพระทัยมากจึงให้ราชบุรุษนำนักดนตรีผู้มีฝีมือเข้ามาขับกล่อม ราชบุรุษได้นำหนุ่มน้อยผู้มีความชำนาญทางคีตพินและการขับกล่อมเข้าเฝ้า ความสามารถของดาวิดทำให้กษัตริย์ซาอูลและพระราชโอรสโจนาธาน (Jonathan) พอประทัยเป็นอันมาก จึงให้การเลี้ยงดูดาวิดเป็นอันดีภายในราชสำนักนั้น แต่ต่อมาดาวิดได้ออกจากราชสำนักเพื่อดูแลบิดาผู้ถูกจนและเฝ้าฝูงแกะ เพราะพี่ชายของเขาได้ถูกเกณฑ์เป็นทหารประจำการ วันหนึ่งเขาได้นำแกะไปเลี้ยงในท้องทุ่ง ในขณะที่ทหารเอกของชาวฟิลิสตินได้ร่อนท่าหาชาวอิสราเอลให้ออกรบตัวต่อตัว แต่ไม่มีผู้ใดที่จะต่อสู้ควย ดาวิดจึงขึ้นอาสาสู้กับทหารเอกผู้นั้น แต่กษัตริย์ซาอูลทรงปฏิเสธ เพราะดาวิดเป็นเพียงเด็กหนุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ทางการรบ นอกจากความสามารถเฉพาะในทางดนตรี แต่ดาวิดได้อ้างถึงความสามารถของเขาในการฆ่าสิงโตด้วยมือเปล่าซึ่งมารบกวนฝูงแกะของเขา เพราะฉะนั้นในการต่อสู้กับทหารเอกของ

¹ ฎีกาที่ 4

² น. ณ ปากน้ำ, รอยอดีต (พระนคร : สำนักพิมพ์ไอเคียนส์โตร์, 2510),

ฟิสิกิน . เขาจะขอทอสู้อยู่มีทองใช้คาบและสวมเสื้อเกราะใด ๆ ทั้งสิ้น ในที่สุดกษัตริย์
ชาอูลทรงอนุญาตให้ เขาออกรบได้ คาวิกจึง เข้าต่อสู้กับศัตรู โดยมีเพียงแผนหนังพาคบนไหล
ซ้ายและกอนหิน 5 ก้อน เขาเหวี่ยงกอนหินไปยังข้าศึกด้วยแผนหนัง โคนหน้าฉากทหารเอก
ผู้นั้นแตกล้มลงซากใจตายในทันที กองทัพของชาวฟิสิกินตกใจกลัวหนีไปคนละทิศละทาง
กองทัพอิสราเอลถือโอกาสตีกองทัพข้าศึกจนพ่ายแพ้¹

จากมโนคติในเรื่องนี้ได้เป็นแรงบันดาลใจให้ไมเคิลแองเจโล แกะสลักคาวิกใน
ท่ายืนคอกอย่างสง่า ใบหน้าเคร่งเครียดเพราะประจันหน้ากับศัตรู มือซ้ายกุมแผนหนังซึ่งพาค
บนไหล มือขวาทิ้งกอนหินเตรียมพร้อมที่จะเหวี่ยงไปยังคูต่อสู้ หัว เรือนร่างอัน เปล่าเปลือย
ของคาวิกแสดงให้เห็นมีอหังอัจฉริยะ และความรู้ความเข้าใจในกายวิภาคของมนุษย์อย่าง
ดีเลิศ กล่าวเมื่อทุกส่วนคล้ายกับเกิดอาการตั้ง เครียดและเตรียมพร้อมที่จะออกรบกับศัตรูได้
ในทันที เท้าและมือค่อนข้างใหญ่กว่าปกติเล็กน้อย ทั้งนี้ เพราะประติมากรปรารถนาจะเน้นให้
เห็นถึงความแข็งแรงสมกับเป็นนักต่อสู้เข้มแข็ง เก่งกล้า ผลงานชิ้นนี้ได้เสร็จเรียบร้อยใน
เดือนมีนาคม ค.ศ. 1504 ใช้เวลาทั้งหมดรวม 3 ปี²

งานแกะสลักคาวิกมีลักษณะคล้ายกับงานแกะสลักบัคคุสในส่วนที่เป็นภาพ เปลือยอัน
เป็นลักษณะในทางศิลปะอย่างหนึ่งของไมเคิลแองเจโล ซึ่งแสดงออกถึงความ เป็นธรรมชาติ
นิยม (naturalism) เพราะจากสัดส่วนต่าง ๆ ของงานทั้งสองชิ้นนี้ ย่อมแสดงว่า ได้มี
การศึกษาในคานส์รีศาสตร์ (Anatomy) มาเป็นอย่างดี อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการ
ศึกษาภาพเปลือยจากงานปั้นต่าง ๆ ของกรีกและโรมันและการศึกษาจากซากศพต่าง ๆ ซึ่ง
ได้รับความช่วยเหลือจากโรงพยาบาลอัสตีเนียน (Augustinian)³

¹พระคริสตธรรมคัมภีร์ : พระคริสตธรรมเดิม, (Honkong : ม.ป.ท., 1962)

หน้า 482-489.

²Robert Payne, the World of Art, pp. 425-426.

³Maria Luisa Rizzati, The Life and Times of Michelangelo,
trans. C.J. Richards, p. 12.

การศึกษาในค่านิยมศาสตร์ของมนุษย์ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการให้คุณค่ามนุษย์ในฐานะเป็นสิ่งสร้างสูงสุดของพระเจ้า โดยให้ความสำคัญแก่มนุษย์ทั้งในความคิดและในทางร่างกาย อันเป็นแนวคิดของพวกมนุษยนิยม¹ ดังนั้นการศึกษาในเรื่องมนุษย์จึงเป็นการศึกษาอย่างละเอียดในส่วนที่เกี่ยวกับกายวิภาคและในส่วนของความคิด เราจะพบได้ว่าในงานศิลปกรรมของไมเคิลแองเจโลที่เป็นภาพวาดหรืองานแกะสลักมนุษย์ เขาพยายามที่จะเลียนแบบให้เหมือนกับตัวจริงของมนุษย์ให้มากที่สุด พร้อมทั้งถ่ายทอดความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ลงในงานนั้น ทำให้งานของไมเคิลแองเจโลมีลักษณะเป็นธรรมชาตินิยม (naturalism) และเป็นมนุษยนิยม (humanism) ในเวลาเดียวกัน

สิ่งที่น่าสนใจในผลงานที่มีชื่อว่า "เควิต" คือความใหญ่โตของงานประติมากรรมที่ทำให้เราอาจตั้งปัญหาถึงเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างสรรค์ และเราอาจคิดต่อไปได้ถึงความแม่นยำในค่านิยมและการวางรูปแบบ อาจเป็นผลมาจากการคำนวณในทางคณิตศาสตร์ แต่บันทึกของวาซารี (Vasari) ได้กล่าวอ้างถึงคำพูดของไมเคิลแองเจโลที่ว่า "บุคคลควรมีวิจารณ์ภายในสายตา ไม่ใช่ที่มือ เพราะเหตุว่ามือเป็นเพียงผู้ทำ แต่ตาเป็นผู้ตัดสิน"² คำว่า "ในสายตา" ในที่นี้จึงน่าจะมีความหมายถึงมโนคติรูปธรรม (concrete ideas) ไม่ใช่กฎเกณฑ์ที่มีแต่เรื่องนามธรรม เช่นกฎในทางคณิตศาสตร์ หรือทฤษฎีในวิชาเรขาคณิต จิตรกรรมและประติมากรรมจึงต้องมีความสำคัญในการใช้สายตาจำแนกสัดส่วน เพราะสายตาไม่เพียงแต่เป็นอวัยวะที่รับรู้ความรู้สึก เช่นเดียวกับอวัยวะอื่น ๆ เท่านั้น แต่เป็นเครื่องมือใน

1

cf. Howard Hibbard, Michelangelo, pp. 56-61.

2

Wladyslaw Tatarkiewicz, History of Aesthetics, p. 148¹

"Dicendo che bisognava avere le geste negli occhi e non in mano, perchè le mani operano e l'occhio giudica." (We should have measure in the eyes, not in the hands for the hands do, but eye judges.)

การรับรู้ การรับรู้ในที่นี้คือการรับรู้ในสิ่งที่เห็นรูปธรรม อันเป็นรากฐานของงานศิลปะ และในขณะเดียวกันมันเป็นการประสานมนุษย์ไว้กับโลก เพราะเราจะเกิดความรักได้ก็ต่อเมื่อเราสามารถมองเห็นสิ่งนั้น

เพราะฉะนั้นการมีวิจารณ์ทางสายตา (measures in the eyes or judgement of the eyes) จึงขึ้นอยู่กับความเที่ยงตรงของสายตา ซึ่งทำให้การวัดและการจำแนกสัดส่วนเป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล แต่บุคคลที่มีสายตาอันเที่ยงตรงจนสามารถจำแนกสัดส่วนได้นั้น จะต้องได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี ศิลปินที่มีพรสวรรค์ในทางศิลปะส่วนมาก จึงสามารถใช้สายตาในการจำแนกสัดส่วนอันแท้จริงออกมาได้ในทันที เช่นเดียวกับนักดนตรีที่มีหูอันชำนานจนสามารถจำแนกระดับเสียงได้¹

แนวความคิดของไมเคิลแองเจโลในลักษณะนี้ เราจะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่ขัดแย้งกับแนวความคิดของพวกพีธาโกรีส (Pythagorean) ซึ่งให้ความสำคัญในภคคณิตศาสตร์มากจนเชื่อว่าภคคณิตศาสตร์นั้นสามารถให้คำตอบทุกสิ่งทุกอย่างแก่พวกเขาได้ เพราะเป็นสารัตถะของสิ่งทั้งหลาย การค้นคว้าทางคณิตศาสตร์จึงเป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับสารัตถะของสิ่งทั้งหลาย ภคคณิตศาสตร์จึงเป็นกฎที่ควบคุมความเป็นไปของเอกภพ²

แต่สำหรับไมเคิลแองเจโลผลงานต่าง ๆ ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของเขา ทั้งในคาน์สถาปัตยกรรมหรือประติมากรรมที่มีขนาดใหญ่ก็ได้เกิดจากการใช้วงเวียน ไม้บรรทัด หรือไม้ที่ เขาไม่ต้องการนำกฎเกณฑ์ใด ๆ มาบังคับในการใช้ แม้แต่สูตรทางคณิตศาสตร์

¹ Robert J. Clements, Michelangelo's Theory of Art., p. 29
"true proportion in his eyes, just as a musician has true pitch in his ears."

² กীরติ บุญเจือ, แกนปรัชญากรีก (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 17.

หรืออุปกรณในการวัดก็ไม่มี ความจำเป็นแต่อย่างใด ในทางตรงข้ามเขาให้ความเชื่อมั่นในการมีวิจารณ์ทางสายตา อันเป็นความสามารถของสายตาในการตัดสินระยะทางและสัดส่วน ดังมีเรื่องเล่าว่า ในขณะที่ไมเคิลแองเจโล และสลักงานคาวิคสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ประชาชนได้พากันมาชมเป็นอันมากรวมทั้งท่านเจ้าเมืองด้วย ความงามของคาวิคได้ก่อให้เกิดความตื่นเต้นแก่ทุกคน แม้กระนั้นท่านเจ้าเมืองยังปรารถนาที่จะแสดงพุ่มอวดประชาชน จึงกล่าวทำหน้าที่ จมูกของคาวิคใหญ่เกินไปถ้าได้แก้ไขแล้วจะมีความงามเป็นอย่างมาก ไมเคิลแองเจโล ได้แก้ปัญหานี้โดยการปั้นดินเหนียวไปบนรูปปั้น พร้อมกับเช้หินอ่อนที่แอบนำติดตัวขึ้นไปด้วย เขาได้นั่งคลอมบังหน้าคาวิคทำท่าและสลักอยู่ครู่หนึ่ง และได้ปล่อยให้เช้หินอ่อนร่วงลงมาตามร่องนิ้วมือ จากนั้นเขาได้ไต่ลงมาข้างล่างพร้อมทั้งถามความรู้สึกของท่านเจ้าเมืองที่มีต่องานชิ้นนั้น ท่านเจ้าเมืองได้ตอบว่าคืออย่างไม่มีที่ติ¹

จากตัวอย่างในเรื่องนี้ทำให้เราเห็นลักษณะนิสัยที่เชื่อมั่นในตัว เองของ ไมเคิลแองเจโล และการมีวิจารณ์ทางสายตาอันแหลมคม ทำให้เขาได้รับความสำเร็จในผลงานชิ้นนี้ แต่อย่างไรก็ตามจากตัวอย่างนี้ได้ออกให้เกิดการ เปรียบเทียบกับท่านเจ้าเมืองผู้ปราศจากวิจารณ์ทางสายตา จึงทำให้ไม่สามารถจำแนกสัดส่วนที่แท้จริงได้ ระหว่างรูปคาวิคที่เขาได้วิจารณ์และรูปคาวิคหลังจากที่ไมเคิลแองเจโล ได้แสดงที่ทว่าชอบแซมแล้วนั้น มิได้มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด คาวิคยังคง เป็นคาวิคที่มีไคยผ่านการชอบแซมเพิ่มเติมตามคำวิจารณ์ของท่านเจ้าเมือง ถ้าหากว่าท่านเจ้าเมืองเป็นผู้มีวิจารณ์ทางสายตาอย่างเที่ยงตรงแล้ว เขาจะไม่ถูกหลอกหลวงได้เช่นนี้

หลักฐานอีกประการหนึ่งซึ่งสนับสนุนแนวความคิดของไมเคิลแองเจโลในเรื่องการมีวิจารณ์ทางสายตา ซึ่งเราสามารถพบได้ในหนังสือตรัทตาโต (Trattato) ของโลมาซโซ (Lomazzo) ได้อ้างถึงคำพูดของไมเคิลแองเจโลว่า

¹ Robert J. Clements, *Michelangelo's Theory of Art.*, pp. 30-31

จิตรกรและประติมากรในสมัยนี้ควรมีความสามารถในการจำแนกสัดส่วน และมีสายตาที่เที่ยงตรงเพื่อทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล ความสามารถในลักษณะนี้จึงหาได้ยากสำหรับคนสมัยใหม่ เมื่อเทียบกับ ยุคคึกฉิม (classic) อย่างเช่นภาพปั้นของฟิดุส (Phidias) และพรากซีเทเลส (Praxiteles) ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงโรม¹

ไมเคิลแองเจโลได้กล่าวเน้นต่อไปอีกว่า "คณิตศาสตร์ เรขาคณิต และวิชาทัศนียภาพ จะมีประโยชน์ใดต่อเมื่อสายตานั้นมีความแน่นอนซึ่งเกิดจากการฝึกหัดในการมอง"²

¹Clements, Michelangelo's Theory of Art, p. 31

"...che i pittori e scultori moderini dovrebbero avere la proporzione e le misure negli occhi per poterle mettere in esecuzione^o : volendo accennare che questa scienza appresso i moderni era perduta rispetto a quelle statue maravigliose degli antichi, come quelle di Fidia e Prassitele collocate ivi in Roma (II, 165).

...that the modern painters and sculptors ought to have proportion and measures right in their eyes, in order to put them into execution : wishing to point out that this science had been lost among the moderns, if compared to those marvelous statues of the classic artists, such as those of Phidias and Praxiteles located there in Rome"

²Ibid., p. 32 "mathematics, geometry, and perspective are to no avail unless the eye is accurate to begin with and trained in seeing."

แนวความคิดนี้จึง เป็นลักษณะทางความคิดที่สืบทอดมาจากความเชื่อของ คิลบิน ในสมัยโบราณซึ่งให้ความเชื่อถือใน "มาตรวัดอันเที่ยงตรงในสายตา"¹ เพราะฉะนั้นในการสร้างงานศิลปกรรมโดยทั่วไป ไม่เคิลแอน เจ โลจึงไม่นิยมใช้สัดส่วนที่คงที่แน่นอน อาจสืบเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวของสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ จึงทำให้สัดส่วนเปลี่ยนแปลงไป และอาจเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่ทำให้ไม่เคิลแอน เจ โล เมื่อสร้างงานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ขึ้นมาจะไม่นิยมใช้อัตราส่วนที่แน่นอน เพราะว่าสัดส่วนของรูปร่างต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งและสถานที่ที่คนจะยืนดู²

ในการสร้างงานควาศิลปะสัดส่วนจึงไม่ได้เกิดจากการคำนวณหรือการใช้อุปกรณ์ในทางคณิตศาสตร์ แต่เกิดจากการใช้วิจารณญาณทางสายตา ซึ่งได้รับการฝึกจนมีความชำนาญพอที่จะสามารถจำแนกสัดส่วนต่าง ๆ และการวางรูปแบบในลักษณะที่ถูกสัดส่วน การถูกสัดส่วนในที่นี้จึงมิได้หมายความว่าตรงตามหลักคณิตศาสตร์ แต่หมายความว่า สัดส่วนที่ตรงกับความเป็นจริงและเป็นไปตามธรรมชาติ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Ibid., p. 31 "Kept their measures in their eyes."

²Ibid., pp. 31-33.

งานจิตรกรรมที่หอสวดมนต์ซิสทีนา (Cappella Sistina = Sistine Chapel)

หอสวดมนต์ซิสทีนา เป็นอาคารขนาดย่อมอยู่ในบริเวณพระราชวังวาติกัน (Vatican Palace) ซึ่งสร้างในสมัยของพระสันตะปาปาซิกซ์ตุสที่ 4 (Sixtus IV) ผู้ทรงตั้งชื่ออาคารตามพระนามของพระองค์ แผนผังของหอสวดมนต์นี้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า การออกแบบเป็นไปอย่างเรียบง่าย ตัวอาคารประกอบด้วยห้องโถงใหญ่โถงสำหรับพระสันตะปาปาซิกซ์ตุสประกอบด้วยศาสนกิจส่วนพระองค์ ฝาผนังทั้งสองด้านถูกตกแต่งด้วยภาพวาดแบบปูนเปียก (Fresco) โดยจิตรกรที่มีชื่อในคริสต์ศตวรรษที่ 15 หลายคน เช่น กีร์ลันดาโย (Ghirlandajo) อีค็ีครูสอนวิชาจิตรกรรมของไมเคิลแองเจโล บอตติเชลลี (Botticelli) และเปรูจิโน (Perugino) ครูของราฟาเอล (Raphael) หอสวดมนต์แห่งนี้ยังมีงานจิตรกรรมของไมเคิลแองเจโลที่สำคัญ 2 ชิ้น คืองานจิตรกรรมเพดาน และงานจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งภาพวาดทั้งสองนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในฐานะเป็นงานศิลปกรรมชั้นเอกที่มีความงามทางด้านศิลปะและความงามทางด้านศิลปะที่เหลือไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษากันต่อมา²

งานจิตรกรรมเพดานที่หอสวดมนต์ซิสทีนา¹

ในปี ค.ศ. 1508 พระสันตะปาปายูลิอุส (Julius) ทรงว่าจ้างไมเคิลแองเจโลวาดภาพประดับเพดานของหอสวดมนต์แห่งนี้ ซึ่งนับว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่และยากลำบากที่สุดชิ้นหนึ่งในประวัติศาสตร์ศิลปะของมนุษยชาติ ไมเคิลแองเจโลได้ใช้เวลาทั้งกลางวันและกลางคืนเป็นระยะเวลาจนถึง 4 ปีในการใช้สติปัญญา แรงกาย และความสามารถอย่าง

¹ ภาพที่ 5.1 - 5.11

² cf. William Fleming, Arts & Ideas, p. 191.

เต็มทีจนกระทั่งในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1512 ผลงานชิ้นนี้จึงสำเร็จอย่างสมบูรณ์ด้วยฝีมือ
ของเขาเพียงคนเดียว¹

เพดานของหอสวดมนต์ซึ่งมีคานามีได้เป็นแผ่นแบนเรียบ แต่เป็นเพดานโค้งมีความ
กว้าง 44 ฟุต ยาว 132 ฟุต และสูงจากพื้นดิน 68 ฟุต การวาดภาพในครั้งนี้อัจฉกรจะ
ต้องใช้ความสามารถในการวาดลงบนพื้นที่ขนาดใหญ่ และต้องเสี่ยงต่อการพลาดตกลงมา
ไมเคิลแองเจโล ได้นำเรื่องราวของวีรบุรุษและวีรสตรีที่มีในพระกัมภีร์เดิม ซึ่งแสดงออก
มาในรูปของความศรัทธาอย่างมั่นคงในพระเจ้า และความเชื่อในเรื่องพระเจ้าผู้ให้กำเนิด
โลกและสรรพสิ่ง² แต่ในขณะที่เดียวกันภาพเหล่านี้ก็ได้สะท้อนความงามตามทัศนะพลาโต
ใหม่ โดยมีได้มีเป้าหมายสูงสุดอยู่เฉพาะในเรื่องความเป็นจริงเท่าที่สภาพชีวิตทั่วไปเผชิญ
อยู่เท่านั้น แต่เป็นความจริงในอุดมการณ์หลักของพลาโต ซึ่งเชื่อว่าความงามมาตรฐาน
มีอยู่ในอุดมการณ์เพียงอย่างเดียว มันจึงมีลักษณะเป็นจริงแบบปรนัยและเป็นความงามใน
คุณธรรมที่มีส่วนร่วมอยู่กับความงามสากล ศิลปินมีหน้าที่ถ่ายทอดความงามมาตรฐานที่มีอยู่
ในอุดมการณ์ออกมาให้ประชาชนได้ชื่นชมรับรู้ เห็น เพราะเหตุว่าความรักและความงามในโลก
เรานี้มีระยะเวลาอันสั้น และมีขอบเขตจำกัด ไม่สามารถเป็นสิ่งอมตะได้ ศิลปินจำเป็นต้อง
ค้นหาความงามอมตะที่เป็นความงามชั้นสูงอย่างแท้จริง

ในภาพวาดเราจะเห็นภาพพระเจ้าและมนุษย์ซึ่งมีขนาดใหญ่เท่าคนจริงอยู่ใน
สภาพเปลือยกาย หรือมีผ้าปกปิดน้อยชิ้นที่สุด แสดงให้เห็นถึงส่วนลึกและกล้ามเนื้ออันสวย
งามตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นความงามที่เกิดจากความสมบูรณ์ของร่างกาย และความประสาน
กลมกลืนกันของกล้ามเนื้อในส่วนต่าง ๆ ทัศนะทางความงามในลักษณะนี้อาจสืบทอดมาจาก

¹cf. Howard Hibbard, Michelangelo, pp. 118-120.

²cf. William Flening, Arts & Ideas, p. 36.

แนวความคิดของพวกกรีกซึ่งยกย่องและชื่นชมความงามในร่างกายมนุษย์ พวกเขาถูกฝึกฝนตั้งแต่เด็กในการออกกำลังกายและการแข่งขันกีฬา เพื่อให้ประชาชน มีสุขภาพที่แข็งแรง ตลอดจนมีร่างกายที่สมบูรณ์และมีกล้ามเนื้อที่สมส่วนงดงาม ร่างกายอันสมบูรณ์จึงเป็นแบบที่สมบูรณ์ของมนุษย์ซึ่งมีส่วนเหมือนกับพระเจ้ามากที่สุด ในทัศนะนี้ เราอาจจะศึกษาได้จากหนังสืออูทอมรัฐ (The Republic) ของพลาโตว่าได้สะท้อนให้เห็นแนวความคิดของเขาต่อการสนับสนุนวิชาพลานามัยหรือวิชาฝึกกายบริหาร โดยนำมาจัดอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนของรัฐ เพราะฉะนั้นประชาชนในรัฐนี้จึงต้องออกกำลังกายกลางแจ้งร่วมกันในสภาพเปลือยกายตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ การเปลือยกายในความคิดของพลาโตจึงไม่ใช่สิ่งที่น่าอับอายอย่างการชกคชกรรม¹

นอกจากนี้การแสดงความงามและความสมบูรณ์ของร่างกายมนุษย์ในภาพจิตรกรรมเหล่านี้ ได้แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดของพลาโตใหม่ ซึ่งอาจจะได้รับอิทธิพลมาจากพระคัมภีร์ไบเบิลอันสะท้อนถึงความเชื่อที่ว่า "มนุษย์ถูกสร้างตามพระฉายาของพระเจ้าและเหมือนกับพระองค์"² ดังนั้นความงามอันเกิดจากสรีระทางร่างกายของมนุษย์ จึงถูกสร้างมาจากภาพเหมือนของพระเจ้า ในความหมายนี้มนุษย์จึงเป็นสิ่งสร้างอันสูงส่งของพระองค์และเหมือนกับพระองค์

จากภาพที่ 1 และภาพที่ 2 เราจะเห็นได้ว่าไมเคิลแองเจโลได้แบ่งเพศานของหอดสวมนต์ออกเป็น 3 ส่วน ในแต่ละส่วนจะถูกแบ่งย่อยออกเป็นช่อง ๆ ตามรูปทรงเรขาคณิต โดยมีรูปทรงสามเหลี่ยมอันเป็นรูปทรงสากลที่เป็นจริงตามธรรมชาติ และเป็นรูปทรง

¹Plato, The Republic, trans, H.D.P.Lee (Middlesex:Penguin Books, Ltd., 1955), p. 205.

²C.J.De Vogel, Greek Philosophy, (Netherlands : Leiden E.J. Brill, 1964), 3:360. "...man is created in the image of God and in his likeness.

พื้นฐานที่ก่อให้เกิดเป็นรูปทรงต่าง ๆ เช่น รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงแปดเหลี่ยม และรูปทรงปริมาตร เป็นต้น อีกทั้งเป็นรูปทรงพื้นฐานของทุก ๆ สิ่งในโลกและในจักรวาล รวมทั้งธาตุต่าง ๆ เช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ ฯลฯ ซึ่งหลักแห่งความเชื่อนี้ได้ปรากฏในหนังสือทีเมอซุส (Timaeus) ของพลาโต¹

ในการแบ่งเพดานออกเป็น 3 ส่วนนี้ในแต่ละส่วนได้รับความเข้มของแสงสว่างไม่เท่ากัน กล่าวคือส่วนที่อยู่ต่ำที่สุดจะเป็นบริเวณที่มีคี่ที่สุด ได้แก่บริเวณสามเหลี่ยมเล็ก 8 รูปอื่น เป็นภาพบรรพบุรุษของพระเยซูคริสต์เจ้า และมุมทั้งสี่ของเพดานซึ่งเป็นรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่อันเป็นภาพของดาวิดกำลังรบกับโกไลแอธ (David's slaying of Goliath) ยูดิธกำลังฟันคอโฮโลเฟิร์นเนส (Judith's decapitation of Holo- phernes) ฮามันถูกลงโทษโดยถูกตรึงควยไม้กางเขนเพราะเอ็สเทอร์ (Haman's punishment through Esther) และโมเสสกับนาคราชทองแดง (Moses and the brazen serpent)²

ส่วนที่สอง ได้แก่บริเวณที่อยู่นอกเขตของสามเหลี่ยมทั้งหมด ยกเว้นคอกกลางของเพดานที่แบ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยม 9 รูปซึ่งเป็นส่วนที่ 3 ในส่วนที่ 2 นี้เป็นภาพของพวกศาสดาพยากรณ์และผู้ทำพิธีทางศาสนา เช่น โยนาห์ (Jonah) เยเรมีอาห์ (Jeremiah) เปรซีคา (Persica) เอเซคิเอล (Ezekiel) เอรีเทรอา (Erythraea) โยเอ็ล (Joel) เซคาริอาห์ (Zechariah) เดลฟีคา (Delphica) อีไซอาห์ (Isaiah) คูเมอา (Cunaea) ดาเนียล (Daniel) ลีบีคา (Libica)³

¹ Plato, Timaeus, trans., H.D.P. Lee (London : Penguin Books, Ltd., 1965), pp. 72-77.

² cf. William Fleming, Arts & Ideas, p. 192

³ cf. Howard Hibbard, Michelangelo p. 107

ส่วนที่ 3 อันเป็นตอนกลางของ เพศานซึ่ง เป็นส่วนที่ได้รับแสงสว่างมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างพระผู้เป็นเจ้ากับมนุษย์ ซึ่งมีกล่าวไว้ในพระคัมภีร์เดิม (The Old Testament) ว่าควย เรื่องการสร้างโลกมนุษย์ บาปกำเนิด และการตกต่ำ ภาพในส่วนนี้ได้แก่

1. พระเจ้าทรงแยกความสว่างออกจากความมืด
(God Separating Light from darkness)
2. พระเจ้าทรงสร้างดวงอาทิตย์และดวงจันทร์
(God Creating the Sun and Moon)
3. พระเจ้าทรงแยกน้ำ
(God Separating the Waters)
4. การสร้างอาดัมมนุษย์คนแรกของโลก
(The Creation of Adam)
5. การสร้างเอวา
(The Creation of Eve)
6. การตกต่ำ
(The Fall)
7. น้ำท่วมโลก
(The Flood)
8. การบูชาพระเจ้าของโนอาห์
(The Sacrifice of Noah)
9. โนอาห์เมาเหล้า¹
(The Drunkenness of Noah)

¹ Ibid., p. 107.

ภาพวาดดังกล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นภาพของรูปร่างมนุษย์ ส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ฉากทิวทัศน์ หรือฉากประกอบในเนื้อเรื่องอันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของงานจิตรกรรมได้ถูกตัดทิ้ง มีเฉพาะแต่เนื้อหาที่จำเป็นและสำคัญเท่านั้น ภาพของพระเจ้าได้ถูกวาดให้มีลักษณะเป็นมนุษย์เช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะอิทธิพลที่ไม่เคิลแอนเจโลได้รับจากลัทธิมนุษยนิยม ซึ่งให้ความสำคัญและยกย่องในความเป็นมนุษย์ และอิทธิพลจากศาสนาคริสต์ ซึ่งสอนว่ามนุษย์เป็นสิ่งสร้างของพระเจ้า เพราะฉะนั้นมนุษย์จึงเป็นเนื้อหาที่มีคุณค่าที่สุดสำหรับงานจิตรกรรม

สิ่งที่ใช้ในผลงานเหล่านี้ เราจะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ผิดจากความเป็นจริงของธรรมชาติ เช่น สีเงินและสีทอง ซึ่งคิดปะในยุคกลางนิยมใช้กันมากเพื่อทำให้ภาพมีคุณค่าและดูศักดิ์สิทธิ์ขึ้น แต่ไม่เคิลแอนเจโลพยายามที่จะใช้สีให้เป็นไปในลักษณะธรรมชาติ ประกอบกับการวาดรูปร่างมนุษย์ให้มีท่าทางการเคลื่อนไหว จึงทำให้ผลงานเหล่านี้มีลักษณะเป็นธรรมชาตินิยม (Naturalism) และเป็นอุดมการนิยม (Idealism) ในประเด็นที่พยายามจะถ่ายทอดสิ่งที่มีอยู่ในมโนภาพมนุษย์ออกมาเป็นภาพวาด เพื่อให้บุคคลโดยทั่วไปสามารถเข้าใจได้ เนื้อหาส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องราวที่มาจากเทววิทยาหรือจากพระคัมภีร์ไบเบิล

ดังได้ทราบมาแล้วในตอนต้น เกี่ยวกับไม่เคิลแอนเจโลในค่านิยมมีศรัทธาทางศาสนาซึ่งบังคับกาลให้เขาสร้างงานจิตรกรรมโดยใช้ความสามารถทางศิลปะมาเป็น เครื่องมือรับใช้ศาสนา วิธีการนี้เคยเป็นที่นิยมกระทำกันในยุคกลาง เพราะฉะนั้นคนส่วนมากที่ได้เห็นงานของไม่เคิลแอนเจโลที่โบสถ์ซิสทีน่า จะเห็นวาทกรรมเหล่านี้เปรียบเสมือนบทเทศน์ทางศาสนามากกว่าเป็นการสร้างสรรค์เพื่อความงาม จุดประสงค์ของไม่เคิลแอนเจโลจึงมีลักษณะที่จะให้ความรู้แก่คนทั่วไป

จากบทเทศน์ของท่านชาโวนาโรลาซึ่งจับจิตจับใจไม่เคลือบแคลงใจมีตอน
หนึ่งกล่าวว่า

"รูปร่างต่าง ๆ ที่แสดงในโบสถ์คือหนังสือของผู้เฒ่าผู้แก่ของผู้หญิงและของเด็ก
ดังนั้นเราควรละเมียดละไมกับเรื่องนี้ให้มากกว่าคนนอกศาสนา ชาวอียิปต์ไม่เคย
ยอมให้ภาพลามกปรากฏอยู่ในโบสถ์ของเขา เพราะฉะนั้นสิ่งที่พึงกระทำประการ
แรกก็คือการขวางทิ้งรูปร่าง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาออกไปเสีย และปฏิเสธที่จะรับ
เอาองค์ประกอบซึ่งอาจก่อให้เกิดเรื่องน่าหัวเราะ เพราะเพราะความบาปของมัน ในโบสถ์
ของเรานั้นผู้มีฝีมือจนถึงขั้นอาจารย์จึงสมควรที่จะไหวพริบ และการวาดก็ควรวาด
แต่เฉพาะภาพที่มีคุณค่าเท่านั้น"¹

และจากบทที่กล่าว "เจ้าผู้ไม่รู้หนังสือ จงไปดูภาพเหล่านั้นและจงคิดถึงชีวิต
ของพระคริสต์และนักบุญของพระองค์เถิด"²

แนวคิดจากบทเทศน์เหล่านี้มีผลสะท้อนต่อความคิดของไมเคิลแองเจโลอย่าง
ไม่ตอ้งสงสัย จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจและเกิดความคิดในการนำศิลปะมาเป็น เครื่องมือ
ของศาสนา สำหรับการเผยแพร่และการสอน ทำให้ผู้ที่ไร้การศึกษาสามารถเข้าใจใน
คำสอนและก่อให้เกิดความศรัทธาแก่ศาสนชนโดยทั่วไปดังคำกล่าวของอัลเบิร์ต

1

Clements, Michelangelo's Theory of Art, p. 65 "Figures represented in the churches are the books of the unlettered, of women and children. So we should be more scrupulous about this than the pagans. The Egyptians never permitted the painting of anything indecent. First of all we should cast out all questionable figures and refuse to admit compositions which might inspire laughter by their mediocrity. In our churches only the most distinguished masters should paint and they should paint only noble things"

2 คูเร็นเจอร์ หน้า 39

ซึ่งเป็นนักปรัชญาและศิลปินในสมัยเรอแนสซองส์ว่า "ศาสนาสามารถใช้งานจิตรกรรมได้มาก ศาสนาจึงนำเราไปสู่พระเจ้า และงานจิตรกรรมนั้นจะช่วยให้วิญญาณของเราสงบและมีความมั่นคงในศาสนา"¹

ทัศนะเหล่านี้ได้ออกไปให้เกิดความคิดที่ว่าบรรดานักพรต นักบวชและพระในสมณศักดิ์ตั้งแต่ชั้นบิชอป (bishop) ไปถึงขั้นคาร์ดินัล (cardinal) และพระสันตะปาปา (Pope) จึงไม่มีความแตกต่างแต่อย่างใดจากศิลปิน เพราะทุกคนมีหน้าที่รับใช้พระเจ้า อันเป็นงานศีลธรรมแห่งชีวิต ความแตกต่างเป็นเพียงรูปแบบภายนอกที่มนุษย์ตั้งชื่อเรียกและกำหนดความสำคัญให้เท่านั้น

การที่ศิลปินสามารถวาดภาพโดยน้อมมาจากมโนภาพได้นั้นมิใช่ว่าใคร ๆ ก็ทำได้ บุคคลที่จะทำเช่นนั้นได้ต้องเป็นบุคคลที่สามารถมองเห็นความงามและความกลมกลืนที่เกิดขึ้นภายในใจได้ เรียกว่ามีพุทธิปัญญา (intellect) ซึ่ง โคเปเลสตัน (Copleston) กล่าวว่าเป็นสิ่งที่พุทธิปัญญาของเราเห็นความงามสัมผัสได้ พุทธิปัญญาเช่นนี้จึงเป็นสมรรถภาพที่มีมาตั้งแต่เกิดเฉพาะสำหรับศิลปินบางคนเท่านั้น และการที่ไม่เคลือบแคลงใจสามารถสร้างมโนภาพจากพระคัมภีร์ไบเบิลได้ เขาจะต้องมีพุทธิปัญญาที่ทำให้มองเห็นนามธรรมในเรื่องราวต่าง ๆ จากพระคัมภีร์ได้ควยตา และมองเห็นความงามที่จะนำมาวาดเป็นรูปภาพให้ง่ายต่อความเข้าใจ ก่อให้เกิดความรู้สึกศรัทธาและเชื่อมั่นในศาสนามากยิ่งขึ้น

1

Robert J. Clements, Michelangelo's Theory of Art, p. 80
"Religion has been able to make use of painting on a large scale, that religion by means of which we are principally conjured to the gods. Painting has helped souls to persevere with a certain religious integrity."

2

Frederick Copleston, S.J., A History of Philosophy, 1 : 281
"...absolute beauty appeals to the intellect."

หนังสือดีอาโลกอส เอ็ม โรม่า (Dialogos em Roma) ของเค เด ฮอลันดา (De Hollanda) ได้อ้างถึงแนวความคิดของไมเคิลแอนเจโลในเรื่องพุทธิปัญญาว่าเป็นพลังที่พระเจ้าทรงประทานให้เฉพาะบุคคลเท่านั้น การที่จะมีสมรรถภาพชนิดนี้ได้จะต้องเป็นบุคคลที่มีชีวิตที่ดี อาจจะต้องถึงขั้นเป็นนักบุญที่เคียว ทั้งนี้เพื่อพระเจ้าจะได้ประทานพุทธิปัญญาให้คน ๆ นั้น เพื่อสามารถสร้างงานที่ยิ่งใหญ่ได้ โดยเฉพาะงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับรูปเคารพของพระองค์¹

ไมเคิลแอนเจโลได้ให้ความสำคัญแก่พุทธิปัญญามาก ทั้งนี้เพราะเปรียบเสมือนคังกลไกสำคัญที่จะทำให้ศิลปะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดอารมณ์ร่วมระหว่างศิลปินกับผู้ชม ถึงแม้ว่าในการสร้างสรรค์ศิลปะ เราจะใช้มือในการปฏิบัติ แต่มือเป็นเพียงสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามพุทธิปัญญาเท่านั้น ดังปรากฏในบทโคลงของไมเคิลแอนเจโลที่ 83 ซึ่งกล่าวไว้ว่า

ศิลปินที่ดีที่สุดไม่ว่าจะคิดเรื่องใด เรื่องนั้นย่อมมีอยู่แล้วในหินอ่อน
เพียงแต่คอยให้มือมาทำให้สำเร็จขึ้น โดยปฏิบัติตามพุทธิปัญญา²

1 Robert J. Clements, Michelangelo's Theory of Art, p.86

2 Wladyslaw Tatarkiewicz, History of Aesthetics, p.149

ปรัชญาที่ปรากฏในงานจิตรกรรมเพคาน ณ หอสมุดมณฑลยี่ลี่

ภาพจิตรกรรมเพคานที่โบสถ์ยี่ลี่ได้ทำให้เราเห็นแนวคิดทางปรัชญาของศาสนาคริสต์ซึ่งรับมาจากพระคัมภีร์ไบเบิลในตอนที่เกี่ยวข้องกับกำเนิดของโลก มนุษย์ และสรรพสิ่งทั้งหลายในจักรวาล อันเป็นผลมาจากการสำแดง (manifestation) ของพระเจ้าซึ่งเป็นองค์สัมพัทธ์ (The Absolute) ที่ประกอบควยสรรพเคชะ (omnipotent) สรรพญาณ (omniscience) และสรรพเมตตา (omnibenevolence) พระองค์ทรงเป็นองค์เอกัตตา (The One) ที่ปราศจากสาเหตุและการเริ่มต้น จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีการเสื่อมสลาย ทรงมีชีวิตนิรันดรและเป็นอมตภาพ เรารู้ว่ามีพระองค์อยู่โดยดูจากงานสร้างของพระองค์อันได้แก่โลก ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ น้ำ ท้องฟ้า มนุษย์ และสรรพสิ่งทั้งหลายในจักรวาลซึ่งได้ถูกสรรสร้างขึ้นมา¹

ไมเคิล แอน เจโล ได้นำเอาแนวคิดทางปรัชญาศาสนาคริสต์นี้มาถ่ายทอดในงานจิตรกรรมซึ่งเราจะเห็นได้จากภาพที่ 5.1- ถึงภาพที่ 5.4 และ 5.6 โดยเริ่มจากภาพที่ 5.3 อันเป็นตอนที่พระเจ้าทรงแยกความสว่างออกจากความมืด ซึ่งเป็นงานที่พระองค์ได้ทรงกระทำในวันแรก ก็มีหลักฐานปรากฏอยู่ในพระคัมภีร์เดิมตอนกำเนิดโลก (Genesis) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า

1

Claude Tresmontant, The Sources of Christian Metaphysics in The Bible : The Origins of Christian Philosophy (London : Hawthorn Books Inc., 1962), pp. 47-55.

เมื่อเคิมพระเจ้าโคไนต์มิตรสร้างฟ้าและดิน ดินนั้นก็ว่างเปล่าอยู่ มีความมืดอยู่ เหมือนน้ำ และพระวิญญาณของพระเจ้าโคไนต์คลุมอยู่เหมือนน้ำนั้น พระเจ้าจึงตรัสให้เกิดมีความสว่าง ความสว่างก็เกิดขึ้น พระเจ้าทรงเห็นว่าความสว่างนั้นดี จึงไต่แยกความสว่างนั้นออกจากความมืด พระเจ้าทรงเรียกความสว่างนั้นว่าวัน และทรงเรียกความมืดนั้นว่าคืน มีเวลาเย็นและเวลาเช้าเป็นวันที่หนึ่ง¹

หลังจากที่พระองค์ทรงแยกความสว่างออกจากความมืดแล้ว พระเจ้าได้สร้างดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ เพื่อให้เกิดความสว่าง (ภาพที่ 5.4) ดังมีข้อความปรากฏในพระคัมภีร์ว่า

พระเจ้าโคไนต์ทรงสร้างดวงสว่างไว้สองดวง ให้ดวงใหญ่ขึ้นครองรักษาวັນ ดวงเล็กขึ้นครองรักษาคืน และดวงดาวต่าง ๆ ด้วย พระเจ้าทรงตั้งดวงสว่างเหล่านั้นไว้ในพื้นอากาศให้ส่องสว่างบนแผ่นดิน ให้ครองรักษาวันและคืน, และให้แบ่งความสว่างออกจากความมืด...²

ในภาพที่ 5.5 เราจะเห็นได้ว่าพระเจ้ากำลังลอยอยู่เหนือน้ำ เพื่อแยกอากาศและน้ำออกจากกัน และคัมภีร์เคิมตอนกำเนิดโลก (Genesis) ได้กล่าวถึงในตอนนั้นว่า

พระเจ้าโคไนต์ให้พื้นอากาศในระหว่างน้ำ, ให้เป็นที่แยกน้ำออกจากน้ำ พระเจ้าโคไนต์ทรงสร้างพื้นอากาศ, แล้วให้แยกน้ำที่อยู่ใต้พื้นอากาศ ออกจากน้ำที่อยู่เหนือพื้นอากาศนั้น : ก็เป็นดังนั้น พระเจ้าจึงตรัสเรียกพื้นอากาศนั้นว่าฟ้า มีเวลาเย็นและเวลาเช้าเป็นวันที่สอง

¹ พระคริสตธรรมคัมภีร์ : พระคริสตธรรมเคิม, หน้า 1

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 1

พระเจ้าโคตรสี่หน้าที่อยู่ใต้อันนั้นรวบรวมเข้าแห่งเดียวกัน, ให้ที่แห่งปรากฏ
 ชุน : ก็เป็นดังนั้น พระเจ้าจึงทรงเรียกที่แห่งนั้นว่าแผ่นดิน : และที่รวบรวม
 นำนั้นว่าทะเลและพระเจ้าทรงเห็นวาคี...¹

หลังจากที่พระเจ้าโคตรสร้างสรรพสิ่งต่าง ๆ แล้ว พระองค์ก็สร้างมนุษย์
 ขึ้นมาตามลักษณะของพระเจ้า เพื่อว่ามนุษย์จะได้ครอบครองสิ่งต่าง ๆ ในโลก ดังที่พระ
 คัมภีร์เดิมได้กล่าวไว้ว่า

จงให้เราสร้างมนุษย์ตามแบบฉายาของเรา : ให้ครอบครองฝูงปลาในทะเล
 ฝูงนกในอากาศ, และฝูงสัตว์ไร้, ให้ปกครองแผ่นดินทั่วไป, และสรรพสัตว์
 ที่เลื้อยคลานบนแผ่นดินทั้งสิ้น พระเจ้าจึงสร้างมนุษย์ตามแบบฉายาของพระองค์
 และตามแบบฉายาของพระองค์นั้น พระเจ้าโคตรสร้างมนุษย์ชน...² (ปฐมภาพที่ 5.6.1
 ตอนกำเนิดอาดัม)

เมื่อทรงสร้างอาดัมแล้ว พระเจ้าก็ทรงดำริว่า

ซึ่งมนุษย์ผู้นั้นจะอยู่คนเดียวก็ไม่เหมาะ, เราจะสร้างชนอีกคนหนึ่ง, ให้เป็น
 คู่เคียง เหมาะกับเขา... แล้วพระยะโฮวาห์เจ้าจึงบันดาลให้ชายนั้นหลับสนิท;
 เมื่อหลับสนิทอยู่นั้นพระองค์ทรงชักกระดูกซี่โครงอันหนึ่งของเขาออกมา แล้ว
 ทำให้เนื้อติดกันเขาแทนกระดูกอย่างเดิม ส่วนกระดูกที่พระยะโฮวาห์โคตรทรงชัก
 ออกมาจากชายนั้น พระองค์โคตรสร้างชนเป็นหญิง แล้วประทานให้ชายนั้น...³
 (ดูจากภาพที่ 5.7 ตอนกำเนิดฮาวา)

¹ เรื่องเดียวกันหน้า 1

² เรื่องเดียวกันหน้า 2

³ เรื่องเดียวกันหน้า 3

คงได้กล่าวมาแล้วที่เราจะเห็นได้ว่า ตามแนวคิดในทางอภิปรัชญาของศาสนาคริสต์มีแนวโน้มในทางความเชื่อที่ว่า การสร้างโลกและสรรพสิ่งของพระเจ้านั้น เป็นการสร้างสรรพสิ่งขึ้นมาจากความว่างเปล่า ไม่มีสิ่งใดในจักรวาลที่ไม่ถูกสร้างขึ้นมาจากพระองค์ แม้แต่กายของเราก็ก่อสร้างโดยพระองค์เช่นกัน โดยเริ่มจากอาดัมมนุษย์คนแรกของโลก (ดูภาพที่ 5.6) และชาวมนุษย์คนต่อมา (ดูภาพที่ 5.7) เพราะฉะนั้นสสารจึงมีใช้สิ่งที่มีอยู่ก่อน หรือมีอำนาจเหมือนกันกับพระองค์ แต่มันเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากความว่างเปล่าโดยพระเจ้า ผู้ทรงสรรพเคราะห์ พระองค์จึงเป็นผู้วางแผนและออกแบบโลก รวมทั้งการให้รูปแบบของสสาร¹

แนวคิดในทางอภิปรัชญาของศาสนาคริสต์ จึงมีลักษณะต่างจากแนวความคิดในทางอภิปรัชญาของพลาโต ซึ่งกล่าวถึงสสารในฐานะเป็นสิ่งที่ไร้ระเบียบ เป็นบ่อเกิดของความไม่คงตัว การเริ่มต้น การเปลี่ยนแปลง และการสูญสิ้น สสารจึงเป็นสิ่งที่อยู่อย่างนิรันดร์ และเป็นอิสระจากมโนคติ แต่ต่อมาผู้สร้างหรือโลกสถาปนิก (Demurge) ได้จัดการให้มโนคติกับสสารสัมพันธ์กันขึ้น เกิดเป็นโลกแห่งผัสสะ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงและการล่วงเวลา เพราะฉะนั้นในความหมายนี้โลกสถาปนิกจึงมิได้สร้างโลกจากความว่างเปล่า แต่สร้างจากสิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้วนั้นคือมโนคติกับสสาร²

ในการสร้างสรรพจักรวาลของพระเจ้านี้ จึงเป็นการสำแดงออกถึงความงามและความสว่างของพระองค์ และแสดงถึงความมีอำนาจของพระองค์ในการสร้างโลกอย่างเสรีโดยปราศจากการถูกบังคับ พระองค์ทรงสร้างสิ่งต่าง ๆ จากความว่างเปล่าและทรง

¹ Claude Tresmontant, The Sources of Christian Metaphysics in The Bible, pp. 25-27.

² กীরติ บุญเจือ, แก่นปรัชญากรีก .(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520) หน้า 53

จักระ เบียบของจักรวาล พระองค์ทรงสร้างอาคัมขึ้นมาอันมีไซพระองค์ทรงต้องการความช่วยเหลือจากเขา แต่เป็นเพราะความดีของพระองค์ และความรักของพระองค์โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้นักบุญได้มีส่วนร่วมในความบรมสุขนิรันดร์กับพระองค์ และเพื่อประทานชีวิตที่มีเหตุผล อีกทั้งความเข้าใจให้แก่มนุษย์เพื่อว่าเขาจะไ้สามารถติดต่อกับพระองค์ ความดีความชั่วจึงอยู่ที่ตัวมนุษย์เอง หากไซสสารหรือกาย เป็นพื้นฐานของความชั่วตามแนวคิดของปรัชญาสมัยกลางไม่¹

เราจะพบแนวคิดปรัชญาต่อไปอีกในเรื่องนี้จากภาพที่ 5.8 อัน เป็นภาพของอาคัม และเอวาชโมยแอบเปิดในส่วนเอเคน ในภาพนี้เราจะพบเนื้อเรื่องยที่ 3 ของคัมภีร์ปฐมกาล (Genesis) ในพระคัมภีร์ เดิมซึ่งกล่าวถึงการกระทำของคนทั้งสองในครั้งนั้นว่าได้ทำให้เกิดความผิดบาปอย่างร้ายแรงจนต้องออกจากสวนสวรรค์ เพราะฉะนั้นสาเหตุแห่งการตกต่ำ (The Fall)² คือตัวมนุษย์ มีไซชะตากรรมที่ขึ้นอยู่กับพระเจ้าหรือดวงดาวตามที่ศาสนาในยุคโบราณได้กล่าวไว้

เรื่องราวต่าง ๆ ในตอนกำเนิดโลกและสรรพสิ่ง (Genesis) ที่ปรากฏในพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับพระคัมภีร์ เดิมนี้ จึงเปรียบเสมือนพื้นฐานทางอภิปรัชญาที่สำคัญของศาสนาคริสต์ ในการตอบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับโลก มนุษย์ จักรวาล และปัญหาในเรื่องขององค์สัมพัทธ์ ดังนั้นจากปัญหาที่ว่าโลกเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ใครเป็นผู้สร้างโลก มนุษย์ และจักรวาล รวมทั้งปัญหาในเรื่องของความดี-ความชั่ว ได้ถูกนำมาอธิบายไว้ในพระคัมภีร์ เดิม แต่เพื่อให้ความหมายเหล่านั้นแจ่มชัดและเป็นที่เข้าใจแก่คนโดยทั่วไปมากขึ้น กิลบินจึงได้นำเรื่องราวเหล่านั้นมาอธิบายในลักษณะที่เป็นภาพวาดซึ่งง่ายต่อการจินตนาการและความ

¹ Claude Tresmontant, The Sources of Christian Metaphysics in the Bible : The Origins of Christian Philosophy, pp. 59-60.

² ภูเขาอรุณหน้า 42

เข้าใจ เพราะฉะนั้นภาพวาดที่ปรากฏอยู่บนเพดานของ โบสถ์ซิสทีน นี้ เป็น เรื่องราวของ
 กำเนิดโลกและสรรพสิ่ง จึง เป็นภาพเขียนที่แฝงความคิดทางปรัชญาของศาสนาคริสต์ที่
 ไมเคิลแองเจโลตั้งใจแสดงออกมาเป็นภาพวาด เพื่อให้ง่ายแก่การเข้าใจของคนโดยทั่ว
 ไปอันเปรียบเสมือนดังคัมภีร์ทางศาสนา เพื่อสอนใจและปลุกฝังความศรัทธาในพระผู้เป็น
 เจ้า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพจิตรกรรมฝาผนังของหอสวดมนต์ซิสทีน่า¹

หลังจากที่ไม่เคิลแอน เจโล ได้วาดภาพจิตรกรรมเพดานหอสวดมนต์ซิสทีน่าสำเร็จแล้ว เขาได้สร้างผลงานอีกหลายชิ้นต่อมาจนกระทั่งพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 7 (Clement VII) สวรรคต พระสันตะปาปาปอลที่ 3 (Paul III) ผู้มาจากตระกูลฟาร์เนเซได้ดำรงตำแหน่งสืบแทน พระองค์ทรงนิยมในลัทธิมนุษยธรรม และเป็นผู้อุปถัมภ์ศิลปินคนสำคัญ เช่นเดียวกับพระสันตะปาปาในอดีต พระองค์ได้เปิดโอกาสให้ไมเคิลแอน เจโล แสดงความสามารถในงานจิตรกรรมอีกครั้งหนึ่งที่หอสวดมนต์ซิสทีน่า และในครั้งนั้น เขาได้วาดภาพผนังฝาผนังด้านหลังแท่นบูชา โดยทำงานระหว่างปี ค.ศ. 1535-1541 ผลงานครั้งนี้ไมเคิลแอน เจโล ได้รับแรงจูงใจจากพระคริสตธรรมคัมภีร์ตอน "การตัดสินครั้งสุดท้าย" (the Last Judgement) ซึ่งเป็นตอนที่พระเยซูทรงพิพากษามนุษย์เป็นครั้งสุดท้ายในวันสิ้นโลก การตัดสินในครั้งนั้นมนุษย์จะถูกตัดสินตามความดีและความชั่วที่พวกเขาได้กระทำเมื่อครั้งอยู่ในโลกมนุษย์²

ภาพวาดชิ้นนี้ไมเคิลแอน เจโล ได้วาดบนฝาผนัง ซึ่งอยู่ด้านหลังแท่นบูชา โดยมีภาพของพระเยซูซึ่งมีลักษณะลำสันแข็งแรงในท่าอันทรงอำนาจยืนอยู่ส่วนกลางของฝาผนังรอบร่างของพระองค์แวดล้อมไปด้วยชีวิตที่คืนรนด้วยความทุกข์ยาก ปราศจากความสวยงามและสนุกสนาน แสดงให้เห็นถึงวิญญานที่ว้าวุ่นในบาปกรรมอย่างเต็มที่ จึงดูเหมือนว่าภาพนี้สะท้อนถึงความรู้สึกของไมเคิลแอน เจโล ที่มองเห็นชีวิตทุกชีวิตเต็มไปด้วยบาปกรรม แต่ในขณะที่เดียวกันภาพเหล่านี้ได้มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความงามทางศิลปะ โดยสร้างให้วิญญานผู้ดู เป็นปฏิภักษ์ตอกิเลสและค้นหา อันเป็นอำนาจใจไปทำ วิญญานจะไต่ยกกระดืบขึ้นสู่ความงามในทางศิลปะ

¹ ดูภาพที่ 6

² กัจจกร สุนพงษ์ศรี, ผศ. "เรอเนาซง", หน้า 72

ในภาพการตัดสินครั้งสุดท้ายนี้ เราจะเห็นได้ว่าไมเคิลแอนเจโลได้แสดงออกถึงรูปร่างมนุษย์ทุกรูปแบบที่แสดงออกได้ในงานจิตรกรรม ในตอนกลางซึ่งเป็นส่วนอากาศที่ใกล้กับพื้นโลก มีรูปเทวดา 7 องค์กำลังเป่าแตร เรียกคนตายให้ฟื้นขึ้นมารับคำพิพากษา ในหมู่เทวดานี้ยังมีเทวดาอีก 2 องค์ถือหนังสือของคัลเลเลม เพื่อให้มนุษย์ทุกคนอ่านและรำลึกถึงชีวิตในอดีตของตน ซึ่งเกือบจะเป็นการพิพากษาตัวเองได้ เมื่อเสียงแตรดังขึ้นหลุมศพทุกแห่งเปิดออก บรรดาผู้ตายไม่ว่าชาติใดภาษาใดจะลุกขึ้นจากพื้นดินด้วยท่าทางต่างๆ กัน เห็นรูปเทวดาเป่าแตร เป็นภาพพระเยซูบุตรของพระเจ้า ยืนอย่างสง่างาม ในรูปร่างของมนุษย์ พระองค์ทรงยกพระหัตถ์ขวาขึ้น เพื่อสาปแช่งพวกชั่วร้ายและขับไล่คนบาปผู้ก้องเพลงที่เผาศพอยู่ชั่ววันวันครุ พระหัตถ์ซ้ายดูเหมือนว่ายื่นออกไปเพื่อดึงคนดีเข้ามาหาพระองค์ จากคำพิพากษาของพระองค์ได้ทำให้พวกเทวดาที่อยู่ระหว่างสวรรค์และโลกเป็นผู้กระทำให้ประกาศิตนั้นเป็นผล เพราะจากภาพทางด้านซ้ายมือเราจะเห็นได้ว่าบรรดาเทวดาทั้งหลาย ได้วิ่งเข้าไปช่วยพวกที่ถูกเลือกไว้แล้วและลุกขึ้นมาบนสวรรค์ ส่วนทางด้านซ้ายมือมีรูปเทวดาอีกกลุ่มรวมกันผลักดันผู้ที่ถูกสาปแช่งให้กลับสู่พื้นดิน สำหรับพวกคนชั่วที่พยายามจะขึ้นสวรรค์ ก็มีผู้ร้ายดุจให้ไปอยู่ในนรก ในภาพคนพวกนี้เป็นภาพของซารอน (charon) กับเรือจ้าง ซึ่งลอยอยู่บนแม่น้ำโคลน ในภาพ เราจะเห็นว่าซารอนกำลังยกพายตีคนท่าซ้าย และภาพต่อมาเราจะเห็นว่าพวกคนชั่วนี้ถูกพวกผีลากไปสู่เหวลึกที่ซึ่งมีการทรมาน เพราะฉะนั้นใบหน้าของคนเหล่านี้จึงแสดงออกถึงความเศร้าโศก และความหมกหมองในชีวิต สำหรับคนดีจะลอยตัวขึ้นอยู่รอบ ๆ พระบุตรของพระเจ้า นอกจากนี้ยังมีนักบุญต่าง ๆ กับสัญลักษณ์ของแต่ละท่านซึ่งแสดงถึงการเสียสละเพื่อพระเจ้า สัญลักษณ์เหล่านี้ก็กลายเป็นสัญลักษณ์ในทางศิลปะของนักบุญ ซึ่งมักจะปรากฏอยู่ในภาพวาดที่เกี่ยวกับศาสนาอยู่เสมอ เช่น เซนต์แอนดรู (St. Andrew) จะมีสัญลักษณ์ที่ทำให้เรารู้ว่าเป็นตัวท่านคือไม้กางเขนตัวเอ็กซ์เซนต์บาร์โธโลมิว (St. Bartholomew) กับหนังของตัวท่านที่ถูกถลกออก เซนต์ลอเรนซ์ (St. Lawrence) กับตะแกรงย่างเนื้อ เซนต์เซบัสเตียน (St. Sebastian) กับธนู เซนต์เบลล (St. Blaise) กับคราดเหล็ก เซนต์แคทรีน (St. Catherine)

กับกิ่งล้อ ฯลฯ เนื้อภาพบุคคลเหล่านี้ทั้งทางซ้ายและขวาเป็นอุปเทวดากำลังแบกไม้กางเขน ถือตะปูและมงกุฎหนามลอยอยู่ในท้องฟ้า เทวดาอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ตรงข้ามกับกลุ่มแรก กำลังแบกเส้า¹

ส่วนที่สำคัญที่สุดของภาพนี้คือภาพพระเยซูซึ่ง เป็นพระบุตรของพระเจ้าไค้ถูกวาดให้มีลักษณะ เป็นมนุษย์ เปลือยคล้ายกับเทพเจ้าของกรีก ทั้งนี้ไมเคิลแองเจโลอาจจะได้รับแรงบันดาลใจจากพวกกรีก ซึ่งให้คุณค่าและยกย่องในความเป็นมนุษย์ มนุษย์จึง เป็นศูนย์กลางจินตนาการรูปลักษณะของ เทพเจ้าในสมัยกรีก อัน เป็นคติอย่างหนึ่งของลัทธิมนุษยนิยม ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในสมัยนั้น แต่พระบุตรในภาพนี้เราจะเห็นได้ว่าไม่มีหนวดเคราเหมือนภาพของพระผู้เป็นเจ้าบน เพดานหอสวดมนต์ซิสทีน่า หนวดเครานี้ไมเคิลแองเจโลอาจจะตั้งใจให้เป็นสัญลักษณ์ของความมีอาวโส และเน้นหนักอย่างชัดแจ้งให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างพระบิดากับพระบุตร ในที่นี้พระบุตรจึงมีความหนุ่มแน่นและดูอ่อนกว่าพระบิดา จึงเป็นการถ่ายทอดความคิดและความเข้าใจของผู้ชม ในการจำแนกคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ของพระผู้เป็นเจ้าและพระเยซูคริสต์ผู้เป็นพระบุตรของพระองค์

จากภาพ "การตัดสินครั้งสุดท้าย" นี้ แสดงให้เราเห็นถึงความตายและการมีชีวิตอยู่อย่างคืนรน ชีวิตกอรปไปด้วยความหวัง และความตายกอรปไปด้วยความกลัว ไมเคิลแองเจโล ได้นำแนวคิดนี้มาทำให้มีชีวิตขึ้น ในขณะที่เดียวกัน เขาได้แสดงออกถึงความกริธาและความเชื่อมั่นในศาสนาคริสต์ จากเนื้อหาของภาพส่วนใหญ่นั้นเราจะเห็นได้ว่า น่าจะได้รับแรงจูงใจจากคำสอนของ เซนต์แมทธิว (St. Mathew) ซึ่งกล่าวถึงวันสิ้นโลกที่มนุษย์จะได้รับการพิพากษาจากพระเยซูคริสต์ ผู้เป็นพระบุตรของพระเจ้า พระองค์จะกลับมายังโลกมนุษย์อีกครั้งหนึ่งในวันตัดสินครั้งสุดท้ายนี้ ดังมีกล่าวในมัทธิวมบทที่ 24 ข้อ 29 - 31 ว่า

¹ cf. Howard Hibbard, Michelangelo, pp. 242-245

"แต่พอสิ้นความลำบากแห่งวันเหล่านั้นแล้ว, ดวงอาทิตย์จะมีคไป, และ ดวงจันทร์จะไม่ส่องสว่าง, ดวงดาวทั้งปวงจะตกจากฟ้า, บรรดาสิ่ง ซึ่งมีอำนาจในท้องฟ้าจะสะเทือนไหวไหว เมื่อนั้นนิมิตแห่งบุตรมนุษย์ จะปรากฏขึ้นในท้องฟ้า มนุษย์ทุกชาติทั่วโลกจะพินาศไป, แล้วจะ เห็นพระบุตรเสด็จขึ้นเมฆในท้องฟ้าด้วยเมฆขาว และสงารากที่เป็น อันมาก ท่านจะโง่เหลือผู้ตสวรรค์ของท่านมาคอยเสียด้านอันตั้งยืนนัก ให้เก็บรวบรวมบุตรคนผู้ที่ถูกเลือกสรรของท่านจากทิศลมทั้งสี่, ตั้งแต่ ที่สุดฟ้าข้างนี้ถึงที่สุดฟ้าข้างโนน"¹

ภาพที่ปรากฏในงาน "การพิพากษาครั้งสุดท้าย" จึงแสดงถึงมโนคติที่ว่า คริสตจักรเป็นประวัติแห่งความรอด ซึ่งเริ่มตั้งแต่พระเป็นเจ้าทรงเตรียมประชากรของ พระองค์ โดยเริ่มจากการสร้างโลกและมนุษย์ คู่แรกคืออาดัมและเอวา รวมทั้งการเลือก สรรจาวอิสราเอล เป็นประชากรของพระองค์ เพื่อต้อนรับพระผู้ไถ่บาปที่พระองค์ทรงสัญญา ว่าจะส่งมาช่วยให้เราพ้นบาป จนกระทั่งถึงตอนที่พระเป็นเจ้าทรงถือตามสัญญา นั้น โดยส่ง พระบุตรของพระองค์มาเกิดเป็นมนุษย์คือพระเยซูคริสต์เจ้า พระองค์ทรงไถ่บาปและตั้ง พระศาสนจักรขึ้นมาสำหรับดำเนินการไถ่บาปนั้น เพื่อให้มนุษย์ได้รอดพ้นจากบาปและได้รับ พระพรมหานกกลับคืนมา ทำให้มีส่วนในความบรมสุขนิรันดรร่วมกับพระเป็นเจ้า และใน ตอนสุดท้ายของประวัติแห่งความรอดคือการพิพากษามนุษย์ในวันสิ้นพิภพของพระเยซูคริสต์ เจ้า ซึ่งจะเสด็จมาตัดสินมนุษย์ทุกคน ผู้ชอบธรรมจะได้ไปสวรรค์ทั้งกายและวิญญาณตลอด ชีวิตนิรันดร ส่วนคนอธรรมจะถูกรับโทษให้ลงนรกนิรันดรทั้งกายและวิญญาณด้วย ปรวิชา ที่แสดงออกในภาพเหล่านี้ จึงอยู่ในรูปของเรื่องราวเกี่ยวกับนรกและสวรรค์ โดยมีจุด หมายเพื่อสั่งสอนและอบรมให้บุคคลประพฤติดี จินตนาการของศิลปินในเรื่องนี้อาจมาจากการตีความหมายในพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับพันธสัญญาใหม่ ซึ่งมีกล่าวไว้ในมัดคายบทที่ 24 ข้อ 29 - 31 ดังได้กล่าวมาแล้ว

¹พระคริสตธรรมคัมภีร์ : พระคริสตธรรมใหม่, หน้า 73

จากเนื้อหาในภาพ "การตัดสินใจครั้งสุดท้าย" ประกอบกับประวัติส่วนตัวของ ไมเคิลแอน เจโล ในด้านความศรัทธาที่มีต่อศาสนา ได้ทำให้เราพิจารณาได้ว่า ไมเคิลแอน เจโลมีความเชื่อในเรื่องนรกและสวรรค์ เนื้อหาต่าง ๆ ของภาพจึงอาจได้มาจากพระคัมภีร์ไบเบิล แทนนรกและสวรรค์ในความหมายของ ไมเคิลแอน เจ โล นั้นมิได้มีความหมายที่ละเอียดพิสดารแต่อย่างใด สวรรค์ในความหมายของเขามีลักษณะ เป็นเพียงที่สถิตของพระเป็นเจ้าและบุคคลผู้ประพฤติธรรมที่ปราศจากมลทิน สำหรับนรกก็คือสถานที่ลงโทษคนบาปหรือคนชั่วร้าย ซึ่งจะต้องได้รับทุกขทรมานทั้งกายและวิญญาณตลอดชั่วกัปชั่วกัลป์ สวรรค์และนรกในความหมายของ ไมเคิลแอน เจ โล จึงต่างจากความหมายในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งแบ่งออกเป็นภพและภูมิต่าง ๆ โดยละเอียดกว่า อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเราไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ว่า นรกและสวรรค์ที่ ไมเคิลแอน เจ โล ได้จินตนาการออกมาเป็นงานจิตรกรรมนั้นจะมีจริงหรือไม่ แต่ความจริงที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ การสอนในเรื่องเหล่านี้มีผลต่อการโน้มน้าวจิตใจของบุคคลบางคน ให้มีความเกรงกลัวในการประพฤติผิดมิชอบ และให้กำลังใจแก่ผู้ประพฤติดี คำสอนในเรื่องนี้จึงมีประโยชน์เป็นอย่างมากสำหรับศาสนา

ภาพนรกและสวรรค์ที่ปรากฏในงานจิตรกรรม "การตัดสินใจครั้งสุดท้าย" ของ ไมเคิลแอน เจ โล จึงมิใช่เรื่องเหลวไหล หรือเป็นการมอมเมาประชาชนให้หลงเชื่ออย่างงมงาย แต่เราอาจเปรียบได้กับพระคัมภีร์ไบเบิลสำหรับบุคคลผู้ไร้การศึกษา ซึ่งผู้คนที่สามารถที่จะเข้าใจคำสอนของคริสต์ศาสนาได้ในทันที ความสำคัญของภาพจึงมิใช่เรื่องแสดงออกถึงความงามในทางศิลปะเท่านั้น แต่เป็นการแสดงออกถึงความงามในทางศีลธรรม หรือคุณธรรม ซึ่งศิลปินจึงมีจุดหมายที่จะให้ความรู้ในทางจริยธรรมแก่บุคคล และเพื่อให้บุคคลมีความเกรงกลัวต่อบาป ตั้งใจมุ่งหน้ากระทำแต่ความดี

งานแกะสลักโมเสส¹

โมเสสเป็นงานแกะสลักจากหินอ่อนซึ่งสร้างขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1513-1516 ผลงานชิ้นนี้ตั้งอยู่ในโบสถ์ของ ซาน ปีเอโตร อิน วินคอลลี (San Pietro in Vincoli) สาเหตุที่สร้างสืบเนื่องมาจากพระสันตะปาปาจูเลียสที่ 2 (Pope Julius II) ทรงมีรับสั่งให้ไมเคิลแองเจโลสร้างหลุมฝังศพสำหรับพระองค์เอง โดยเริ่มตั้งแต่ปี 1505 ไมเคิลแองเจโลได้ออกแบบไว้อย่างใหญ่โต แต่ไม่สามารถสร้างให้ยิ่งใหญ่สำเร็จตามที่ตนได้ร่างแบบไว้ ทั้งนี้เพราะพระสันตะปาปาไม่ทรงสนับสนุนทางการเงิน ทำให้ผลงานชิ้นนี้ต้องหยุดพักไว้จนกระทั่งปี 1513 ซึ่งเป็นปีที่พระสันตะปาปาจูเลียสสวรรคตในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ทายาทของพระองค์ได้จ้างไมเคิลแองเจโลให้สร้างหลุมฝังศพนี้ต่อไปจนกว่าจะสำเร็จ ไมเคิลแองเจโลได้คัดแบบร่างเดิมของหลุมฝังศพนี้ โดยให้มีการตกแต่งด้วยรูปแกะสลักประดับถึง 40 ชิ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงมาก เขาจึงถูกขอร้องให้ลดจำนวนของรูปแกะสลักให้น้อยลง หลุมฝังศพนี้จึงได้สำเร็จลงในปี ค.ศ. 1547 ในจำนวนรูปแกะสลักที่ใช้ประดับหลุมฝังศพที่นับว่าสำคัญและมีความสมบูรณ์ที่สุดคือรูปแกะสลักโมเสส² ผู้นำยิวคนสำคัญที่พระเจ้าทรงเลือกให้เป็นผู้ประกาศบัญญัติ 10 ประการอันเป็นหลักสำคัญของศาสนายิว

ในพระคัมภีร์เดิมได้เล่าถึงเรื่องราวของโมเสส นับตั้งแต่เขาเป็นทารกและถูกใส่ตะกร้าลอยมาตามแม่น้ำ พระราชธิดาของกษัตริย์ฟาโรห์เสด็จจรดน้ำที่แม่น้ำ พระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นตะกร้าลอยมาตามน้ำ จึงมีรับสั่งให้สาวใช้ไปนำมา และได้ทรงรับ

¹ ภาพที่ 7

² Cf. Howard Hibbard, Michelangelo, chapter I chaptet II and chapter IV

เลี้ยงทารกนั้นพร้อมกับประทานชื่อว่าโมเสสหรือโมเซ เพราะได้ถูกซ่อนมาจากน้ำ ครั้นเมื่อโมเสสหรือโมเซเติบโตเป็นหนุ่มใหญ่ เขาได้ไปหาพวกพี่น้องซึ่งกำลังถูกใช้ทำงานหนัก โมเสสเห็นถึงนั้นรู้สึกสงกลใจ ประกอบกับได้เห็นชนชาติอียิปต์คนหนึ่งคือชนชาติยิว ซึ่งเป็นชาติเดียวกับตนก็ยิ่งทำให้เกิดความโกรธ จึงฆ่าคนชาติอียิปต์คนนั้นแล้วซ่อนศพไว้ แต่ต่อมาเรื่องราวการฆาตกรรมนี้ได้ทราบไปถึงฟาโรห์ จึงมีรับสั่งให้ประหารชีวิตโมเสส แต่โมเสสได้หนีไปมีเดียก่อนที่จะถูกจับได้ ในขณะที่เขาอยู่ที่เมืองมีเดีย (Midia) นั้นได้แต่งงานกับลูกสาวของปุโรหิตชาติมีเดียชื่อซิปโปรา (Zipporah) ทั้งคู่ได้อยู่กินกันมาจนมีลูกชายชื่อเมระโฮม (Gershom) ในขณะนั้นโมเสสได้ช่วยพอลาเลียงฝูงสัตว์ในบริเวณภูเขาของพรตเจ้าชื่อโฮเรบ (Horeb) พระยะโฮวาห์ทรงปรากฏพระองค์ และทรงเลือกเขาให้เป็นผู้ประกาศคำสอนของพระองค์ ดังนั้นโมเสสจึงต้องเข้าไปฟาโรห์ เพื่อขอร้องพระองค์ให้ปล่อยชาติยิวออกจากอียิปต์มาปรนนิบัติพระเจ้านูเชานี้ แต่ก็ได้รับการปฏิเสธ พระยะโฮวาห์ทรงแสดงการอัศจรรย์หลายอย่าง จนกระทั่งในภายหลังฟาโรห์ยอมปล่อยให้ชาวยิวออกจากดินแดนของพระองค์ แต่ต่อมาพระองค์ก็ทรงสั่งให้กองทหารออกติดตามเพื่อต้อนพวกยิวกลับ อย่างไรก็ตามพวกเขา ก็ต้องพ่ายแพ้แก่อำนาจของพระยะโฮวาห์¹

เมื่อโมเสสได้พาชาตินิวมายังภูเขายี่นายแล้ว เขาได้ขึ้นไปเฝ้าพระเจ้าบนยอดเขา พร้อมกับพระยะโฮวาห์ได้ทรงประทานแผนทีลานั้นมีข้อบัญญัติที่พระองค์ได้จารึกไว้

10 ข้อคือ

1. อย่าได้มีพระเจ้าอื่นต่อหน้าเรา
2. อย่าทำรูปเคารพสำหรับตน
3. อย่าออกพระนามพระยะโฮวาห์พระเจ้าของเราเปล่า ๆ

¹พระคริสตธรรมคัมภีร์ : พระคริสตธรรมเดิม, หน้า 8-123

4. จงระลึกถึงวันชะบาโต ถือเป็นวันบริสุทธิ์ ในวันนั้นอย่ากระทำการงานใด ๆ เพราะในหกวันพระยะโฮวาห์ได้ทรงสร้างฟ้าและดิน ทะเลและสรรพสิ่ง แต่ในวันที่ 7 ได้ทรงยกการงานไว้ เหตุฉะนั้นพระยะโฮวาห์ได้ทรงอวยพรแก่วันชะบาโต

5. จงนับถือบิดามารดา

6. อย่าฆาตคน

7. อย่าลวงประเวณีตัวเมีย เขา

8. อย่าลักทรัพย์

9. อย่าเป็นพยานเท็จต่อเพื่อนบ้าน

10. อย่าโลภเรือนของเพื่อนบ้าน, อย่าโลภภรรยาของเพื่อนบ้าน หรือทาสทาสีของเขา หรือ โค ลา ของเขา หรือสิ่งใด ๆ ซึ่งเป็นของ ๆ เพื่อนบ้าน¹

งานแกะสลักโมเสสของไมเคิลแองเจโลนี่ อาจจะได้รับแรงบันดาลใจจากชีวประวัติของโมเสสในตอนที่กำลังการขึ้นเขาศิ나이เพื่อเข้าเฝ้าพระเจ้า ในขณะที่นาศาตยิวซึ่งอยู่ข้างล่าง เมื่อเห็นว่าโมเสสหายไปนานถึง 40 วัน 40 คืน จึงเปลี่ยนใจมาทำรูปเคารพเป็นรูปโคเพื่อบูชาเป็นพระเจ้า พร้อมกับจัดให้มีเทศกาลเลี้ยงฉลองรูปเคารพนั้นเสียงเพลงและการเต้นรำได้คงไปถึงบนเขา พระยะโฮวาห์ทรงพิโรธมาก ถึงแก่จะเผาผลาญพวกยิวนั้น แต่โมเสสได้วิงวอนพระองค์และขอร้องให้ไว้ชีวิตคนเหล่านั้น เมื่อโมเสสลงมาจาก เขาแล้วได้เห็นรูปโคและคนเต้นรำจึงเกิดความโกรธเป็นอย่างมาก เขาจึงทิ้งแผ่นศิลานั้นจากมือตกแตกที่เชิงภูเขานั้น และนำรูปตุ๊กโคที่พลไฟรทำไว้นั้นเผาเสียและบดเป็นผงโปรยลงบนน้ำ พร้อมกับบังคับให้พวกยิวกิน²

¹พระคริสตธรรมคัมภีร์ : พระคริสตธรรมเดิม, หน้า 123

²ดูเรื่องเดียวกัน, หน้า 144 - 146.

งานแกะสลักโมเสสนี้จึงทำให้เรานึกถึงความสำคัญของตำนานซึ่งเราส่วนมากไม่ค่อยให้ความสำคัญ และบ่อยครั้งที่คนส่วนมากถูกกว่าเป็นเรื่องเหลวไหลที่คนโบราณแต่งขึ้นหลอกหลวงให้คนทั่วไปหลงเชื่อ แต่โดยนัยแห่งความเป็นจริงแล้ว ถ้าเราลองพิจารณากันอย่างละเอียดเราจะเห็นได้ว่า ตำนานส่วนมากแฝงแนวความคิดและเป้าหมายบางอย่างภายในใจมีทั้งปัญหาและการตอบปัญหาซึ่งสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ในสมัยนั้น ในขณะที่เกี่ยวกับมีการสอนจริยธรรมทางศาสนาให้มนุษย์ปฏิบัติ เพื่อความสงบสุขของตนและสังคม การสอนจริยธรรมจึงไม่จำเป็นต้องเสนอหลักทฤษฎี แต่สามารถแฝงได้ในรูปของตำนาน นิทานต่าง ๆ หรือแม้แต่งานทางด้านศิลปะซึ่งในเรื่องนี้เราจะเห็นได้ว่าการสอดแทรกจริยธรรมอยู่ในงานโมเสส นั่นคือการสอนให้มนุษย์รู้จักอดกลั้นต่อความโกรธ เพราะความโกรธไม่เคยทำให้มนุษย์ชนะอุปสรรค ความโกรธเข้าครอบงำจิตใจผู้ใดผู้นั้นย่อมกระทำสิ่งต่าง ๆ ภัยความซาดสติ และก่อให้เกิดผลเสียหายได้เสมอ

จากภาพแกะสลักโมเสสของไมเคิลแองเจโลนี่ เราจะเห็นได้ว่าภาพแกะสลักได้ถูกจัดให้อยู่ในลักษณะนั่งหันหน้ามาทางซ้ายมือ ใบหน้าที่ปกคลุมด้วยหนวดเครายาวลงมาจนถึงสะเอวนั้น แสดงให้เห็นถึงความโกรธซึ่งถูกสะกดกลั้นอยู่ภายใน แขนขวาหนีบแผ่นศิลาแต่ปลายนิ้วอยู่ในลักษณะเหมือนเขี่ยเคราเล่น นิ้วซ้ายซึ่งอยู่บนตักกำลังกดเคราให้แนบกับลำตัว ขาขวาวางบนพื้นในท่าปกติ แต่ขาซ้ายยกขึ้นเพื่อให้ปลายเท้าสัมผัสกับพื้นอยู่ในท่าเตรียมพร้อมที่จะลุกขึ้นยืน ผลงานชิ้นนี้จึงแสดงออกถึงอารมณ์ที่แตกต่างกัน 3 อย่าง คือ ใบหน้าที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกแห่งความมีอำนาจ โดยสังเกตุจากดวงตาคมองตรงไปข้างหน้าอย่างมั่นคง ท่อนกลางของรูปร่างแสดงถึงการอดกลั้นอารมณ์ที่อยู่ภายใน เราสามารถสังเกตุได้จากมือขวาที่เขี่ยเคราเล่นและมือซ้ายยกกดเคราให้แนบกับลำตัว ส่วนเท้าทั้งสองซึ่งวางอยู่กับพื้นมีลักษณะคล้ายกับว่าพร้อมที่จะลุกขึ้นจากที่นั่ง จึงทำให้ดูเหมือนว่ากำลังสะกดกลั้นอิทธิพลของความรู้สึกบางอย่างที่ลุกอยู่ในใจและพร้อมที่จะส่งผลออกมาในทันที

ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ถ้าพิจารณากันอย่างละเอียดแล้ว เราจะเห็นได้ว่า ศิลปิน
 ทั้งใจที่จะแกะสลักงานชิ้นนี้ให้มีลักษณะที่แตกต่างจากคนโดยทั่วไป โดยสร้างให้มีลักษณะสม
 เป็นคนศักดิ์สิทธิ์ (The Holy man) เป็นผู้มีความเห็นอกความโกรธ และสามารถข่ม
 ความโกรธนั้นให้ราบลงได้ เพราะจากตำนานในพระคัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาเดิมได้
 กล่าวไว้ว่า เมื่อโมเสสได้เห็นชาวฮีบร่ากำลังกินเลี้ยง เต้นรำฉลองรูปเคารพซึ่งหล่อเป็นรูป
 โคททองนั้น เขาเกิดความโกรธจนกระทั่งได้ขว้างศิลาบัญญัติ ซึ่งเป็นหัตถกิจของพระเจ้า
 แดกกระจาย แต่จากงานแกะสลักโมเสสของไมเคิลแองเจโลนั้น เขามีได้แกะสลักให้ศิลา
 บัญญัติแตกกระจายเพราะความโกรธของโมเสส นัยตรงข้ามเขาได้สร้างให้โมเสสมีความ
 น่าเกรงขามและออกถลันต่อความโกรธนั้น อันเป็นลักษณะที่สมกับเป็นตัวแทนของวีรบุรุษใน
 ศาสนา จึงจำเป็นต้องให้ลักษณะที่เด่นและเหนือกว่าบุคคลธรรมดาโดยทั่ว ๆ ไป ด้วยวิธีนี้
 มันจึงผิดจากลักษณะของมนุษย์จริง ๆ และแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้อย่างสมฤทธิ์ผลที่มีต่อ
 กิเลสภายใน นั่นคือความโกรธหรือโทสะจริตที่คุกรุ่นอยู่ในจิตใจ ซึ่งบุคคลส่วนมาก
 พยายามที่จะเอาชนะ บุคคลใดก็ตามที่สามารถชนะโทสะจริตนี้ได้บุคคลนั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็น
 ผู้มีความเห็นอกการบังคับจิตใจ อันเป็นลักษณะพิเศษที่เหนือกว่าคนโดยทั่ว ๆ ไป ดังคำสอน
 ในศาสนาคริสต์ซึ่งกล่าวถึงพระเยซูทรงสอนไว้ว่า "ถ้าผู้ใดตอบแก้มขวาของท่านให้หันแก้ม
 ซ้ายให้เขาค่อย ถ้าผู้ใดอยากจะทำของที่ศาลาปรับเอาเสื้อของท่านไปก็ให้เสื้อคลุมแก่เขา
 ค่อย..."¹ นั่นคือการสอนให้มนุษย์รักกันและมีความออกถลันต่อความโกรธ โดยแสดง เมตตา
 ต่อคนโดยทั่วไป ถึงแม้ว่าคนคนนั้นจะเป็นศัตรูที่คิดร้ายต่อเรากก็ตาม

ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ เราจะพิจารณาได้ว่าความโกรธหรือโทสะจริตซึ่ง เป็น
 กิเลสอย่างหนึ่ง อันเป็นธรรมชาติของอารมณ์มนุษย์ ที่เกิดขึ้นกับคนโดยทั่ว ๆ ไปนั้นไม่ก่อ
 ให้เกิดประโยชน์ใด ๆ แก่ผู้นั้นเลย นัยตรงข้ามถ้าผู้ใดปล่อยตนให้เป็นไปตามอารมณ์โดย
 ไม่มีการออกถลันแล้ว บุคคลนั้นย่อมไม่มีความสุข จิตใจก็เศร้าหมอง แต่ถ้าผู้ใดสามารถออก
 ถลันอารมณ์โกรธนั้นไว้ได้บุคคลนั้นย่อมเป็นที่ยกย่องของคนโดยทั่วไป ในฐานะที่เป็นผู้มี

¹ พระคริสตธรรมใหม่ (เกาหลี่ : องค์การกึ่งเคียนอินเคอร์เนชันแนล, 1977),
 หน้า 13.

อำนาจจิตเข้มแข็งไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่จะทำให้เกิดอารมณ์แห่งความโกรธนั้นได้ ไมเคิลแอนเจโลอาจจะมีใจเข้าใจในเรื่องนี้ดี ดังนั้นเขาจึงแกะสลักโมเสสในลักษณะที่คงต่อสู้กับความโกรธ โดยสังเกตจากขาซึ่งพร้อมที่จะลุกจากที่นั่ง และนัยน์ตาที่จับจ้องอย่างแน่วแน่มุ่งไปยังทิศทางของสิ่ง ๆ นั้น ในขณะที่เดียวกันที่มีพยายามเขี่ยเคราเล่น อันแสดงถึงการสะกดกลั่นอารมณ์ งานชิ้นนี้จึงแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ของอารมณ์ภายในระหว่างฝ่ายคุณธรรมกับฝ่ายโทสะจริตที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ถ้าฝ่ายคุณธรรมมีอำนาจมากกว่าฝ่ายโทสะจริตแล้ว บุคคลนั้นจะได้รับการยกย่องในฐานะที่มีอำนาจจิตเข้มแข็งมั่นคง แต่ถ้าวฝ่ายโทสะจริตมีอำนาจมากกว่าฝ่ายคุณธรรม บุคคลนั้นย่อมได้ชื่อว่า เป็นผู้พ่ายแพ้ต่ออารมณ์ และผลของอารมณ์ที่แสดงออกมานั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้นได้

นอกจากนี้ยังมีข้อที่น่าสังเกตุอีกประการหนึ่ง สำหรับงานชิ้นนี้คือ เขาเล็ก ๆ ที่อยู่บนศีรษะของโมเสส โฮเวอร์ค ฮีบบาร์ค (Howard Hibbard) ได้ให้ทัศนะในทำนองที่ว่าไมเคิลแอนเจโลตั้งใจที่จะแกะสลักให้เป็นเขา อาจเป็นเพราะไมเคิลแอนเจโลทราบมาว่าในสมัยของกรีกและโรมันนั้น ศีรษะที่มีเขามักจะเป็นสัญลักษณ์ของความประเสริฐสุด เกียรติยศและอำนาจ¹ ซึ่งในทัศนะนี้มันอาจจะเป็นไปได้ แต่อย่างไรก็ตามถ้าเราพิจารณาจากตำนานในพระคัมภีร์ไบเบิลภาคพันธสัญญาเดิม ซึ่งกล่าวถึงโมเสสเมื่อครั้งได้เข้าเฝ้าพระยะโฮวาห์บนภูเขาถึง 40 วัน 40 คืน หลังจากนั้นเขาไถลงมาจากภูเขาซีนายนั้น บรรดาชาวยิวทั้งหลายต่างเห็นแสงรัศมีที่หน้าของเขา เพราะฉะนั้นเราอาจคิดได้ว่าเมื่อศิลปินตั้งใจจะทำรัศมีให้ออกจากหน้าของโมเสสค่อนข้างทำไคยาก แต่เพื่อให้ปัญหานี้หมดไป รัศมีก็ควรออกจากศีรษะ และเนื่องจากวัตถุที่แกะสลักเป็นหินอ่อนเวลาแกะสลักให้เป็นรัศมีจึงทำให้คุณลักษณะคล้ายกับเขาเล็ก ๆ ซึ่งเป็นการง่ายที่จะทำเช่นนั้น มันอาจจะเป็นการบังเอิญหรืออาจจะเป็นความตั้งใจของไมเคิลแอนเจโลอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ทำให้เขาเล็ก ๆ ทั้งสองนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดของพวกกรีกและโรมัน ซึ่งเชื่อว่าศีรษะที่มีเขานี้ เป็นสัญลักษณ์ของเกียรติยศ อำนาจ และความประเสริฐสุด

1

Howard Hibbard, Michelangelo, p. 158.

ข้อคิดสุดท้ายที่เราจะได้รับจากงานแกะสลักโมเสสนี้ ได้แก่แนวความคิดที่ว่า ผลงานชิ้นนี้ไม่เคิลแอนเจโลอาจจะใช้เป็นสัญลักษณ์แทนคริสต์ศาสนจักร และสังคมในสมัยที่เขามีชีวิตอยู่ ซึ่งมีความมั่นคงแข็งแรงและพร้อมที่จะเอาจริงในทุกขณะ ทั้งนี้ถ้าเราได้พิจารณาจากงานโมเสส เราจะเห็นได้ถึงความใหญ่โตและความมีอำนาจ สายตาที่บอกถึงความจริงจังและพร้อมที่จะตัดสินใจอย่างเด็ดขาด ในการเผชิญกับทุกสิ่งทุกอย่างหน้า ทำให้เรานึกถึงประวัติของ เขาในสมัยที่รวบรวมชาวฮิวส์ขึ้นต่อต้านพวกอียิปต์ จนสามารถเป็นอิสระไม่ต้องรับใช้พวกอียิปต์อย่างทาส ยอมแสดงถึงความเข้มแข็ง เค็ดเคียวและความศรัทธามั่นในพระยะโฮวาอย่างแท้จริง ทำให้พระองค์ทรงประทานอำนาจให้แก่เขาในการขับไล่สิ่งต่าง ๆ เพื่อสั่งสอนพวกอียิปต์และช่วยชาวยิวให้ได้รับอิสระ แต่ในขณะที่เดียวกันอำนาจนี้ก็ทำให้พวกยิวมีความเกรงกลัวและครั่นคร้ามต่อโมเสสมาก เขาจึงเปรียบได้กับเครื่องมือของพระเจ้าในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่พระองค์ทรงปรารถนารวมทั้งการให้บุคคลมีศรัทธามั่นในพระองค์ ดังนั้นในการรวมชาวยิวขึ้นต่อต้านพวกอียิปต์ จึงเป็นการง่ายสำหรับโมเสส เพราะอำนาจที่พระเจ้าได้ทรงประทานให้แก่เขานั้น ช่วยให้เขาสามารถรวบรวมอำนาจทางการเมืองและศาสนาเข้าไว้ด้วยกันอย่างง่ายดาย ความมีอำนาจของโมเสสนี้ เช่นเดียวกับความมีอำนาจของพระคริสต์จักรในสมัยที่ไม่เคิลแอนเจโลมีชีวิตอยู่ ซึ่งครอบคลุมไปทั่วยุโรปทั้งในค่านศาสนาและกาวเมือง กษัตริย์ที่จะขึ้นครองราชย์แทบทุกประเทศในยุโรป จะต้องได้รับการแต่งตั้งจากพระสันตะปาปา จึงจะมีสิทธิ์อย่างเต็มที่ กองทหารแทบทุกประเทศในเครือของคริสต์จักรจะต้องพร้อมที่จะรับคำสั่งจากสันตะปาปา สันตะปาปาในสมัยนั้นจึงมีอำนาจมั่นคงและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ตลอดจนสามารถใช้อำนาจในการตัดสินใจพิจารณาลงโทษผู้ที่กระทำผิดได้ สังคมของคริสต์จักรในเวลานั้นจึงมีความพร้อมที่จะเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ อย่างไม่หวั่นไหว และมีความยิ่งใหญ่ เช่นเดียวกับโมเสสทั้งในค่านศาสนาและในค่านการ เมือง

งานสถาปัตยกรรมโบสถ์เซนต์ปีเตอร์ (St. Peter's)¹

ในปี ค.ศ. 1547 ไมเคิลแองเจโลมีอายุได้ 72 ปี เขาได้รับแต่งตั้งอย่างเป็นทางการให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถาปนิกควบคุมการก่อสร้างโบสถ์เซนต์ปีเตอร์ ในการก่อสร้างโบสถ์แห่งนี้ได้กระทำกันมานานแล้วโดยบรามันเต้ (Bramante) ซึ่งเป็นผู้วางแผนผังและลงมือก่อสร้างมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1506 บรามันเต้ยังมิทันได้เห็นผลงานของตนสำเร็จเรียบร้อยก็ถึงแก่กรรมเสียก่อน ในปี ค.ศ. 1514 การก่อสร้างได้ดำเนินต่อไปโดยมีสถาปนิกร่วมงานกับบรามันเต้มาก่อน เช่น อันโตนิโอ ดา ซานกาลโล (Antonio da Sangallo) และราฟาเอล (Raphael) ตามลำดับ ครั้นเมื่อราฟาเอลถึงแก่กรรม พระสันตะปาปาปอลที่ 3 (Pope Paul III) ได้มอบหมายให้ไมเคิลแองเจโลรับช่วงงานต่อ ดังนั้นในปี ค.ศ. 1547 ไมเคิลแองเจโลได้สร้างหุ่นจำลองวิหารด้วยไม้เพื่อเป็นแบบถาวร และเป็นแบบที่ใกล้เคียงของจริงไว้ดู เป็นแบบอย่างถ้าเขาจะต้องมีอันเป็นไปเสียก่อน หุ่นจำลองนี้ได้คัดแปลงเพิ่มเติมจากแบบเดิมของบรามันเต้ที่กำหนดไว้ ไมเคิลแองเจโลสร้างงานชิ้นนี้สำเร็จเพียงส่วนที่เป็นตัวโบสถ์และโคมเท่านั้น หลังจากนั้นเขาได้ถึงแก่กรรมและทิ้งให้ศิลปินหลายคนได้ทำงานกันต่อมา จนกระทั่ง เบร์นินี (Bernini) เป็นผู้สร้างต่อเพิ่มเติมจนสำเร็จ เป็นรูปร่างดังที่เห็นในปัจจุบันนี้²

เมื่อเราได้พิจารณาถึงลักษณะภายนอกของงานสถาปัตยกรรมชิ้นนี้ เราจะเห็นได้ถึงความกว้างใหญ่ของตัวอาคาร โดยมีโคมขนาดใหญ่อยู่กลางบริเวณตัวอาคารนั้น จึงทำให้โบสถ์นี้มีลักษณะมีเอกภาพและสะท้อนถึงความคิดของผู้ออกแบบ ซึ่งประสงค์จะให้งาน

¹ ภาพที่ 8.1, 8.2 และ 8.3

² Cf. Rudolf Wittkower, The Pelican History of Art (Great Britain: Fletcher & Son Ltd., 1973) pp. 26-29.

ชิ้นนี้มีความยิ่งใหญ่ น่าเกรงขามและมั่นคงอย่างแท้จริง อันแสดงถึงความเป็นปึกแผ่นมั่นคง รวมทั้งอำนาจของพระศาสนจักรโรมันคาทอลิกที่แผ่กว้างไปทั่วยุโรป ซึ่งอำนาจของคริสตจักรนี้ไม่เพียงแต่จะมีอิทธิพลเหนือศาสนจักรเท่านั้น แต่ยังมีอำนาจเหนือการเมืองในยุโรปโดยทั่วไป ดังนั้นความสง่างามของรูปทรงภายนอกนั้นนอกจากจะทำให้เกิดความงามแล้ว มันจึงดูเหมือนว่าไมเคิลแองเจโลมีจุดประสงค์ที่จะให้เป็นสัญลักษณ์ของศาสนา อันแสดงถึงความเปี่ยมเอกภาพ ความสงบ ความหวัง และความมั่นคงซึ่งอยู่ท่ามกลางสังคมที่แปรปรวนในยุคนั้น งานศิลปกรรมชิ้นนี้จึงช่วยเสริมอำนาจของคริสตจักรให้ยิ่งใหญ่น่าเกรงขาม สมกับเป็นศูนย์กลางของคริสตศาสนิกชนทั้งปวง

นอกจากนี้ถ้าเราพิจารณาถึงภูมิหลังในทางประวัติศาสตร์ของอิตาลีแล้ว อาจจะทำให้เราเข้าใจในหลักความคิดของศิลปินผู้ออกแบบงานสถาปัตยกรรมชิ้นนี้ได้ดียิ่งขึ้น เพราะเหตุว่าสังคมในสมัยเรอเนสซองส์ อันเป็นระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านศาสนา มาก ประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความนิยมในผลงานของพวกกรีกและโรมัน ไม่ว่าจะผ่านทางค่านวรงค์ดี ศิลปกรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดทางปรัชญา เพราะฉะนั้นความเชื่อหรือศรัทธาทางด้านศาสนาและศีลธรรมของประชาชนในสมัยนี้จึงลดน้อยลงเมื่อเทียบกับในสมัยกลาง ซึ่ง เป็นระยะเวลาที่ศาสนามีอิทธิพลครอบคลุมในทุก ๆ ทาง พระสันตะปาปาในสมัยนี้จึงเริ่มคิดแก้ไขโยธา ด้วยการหาวิธีโน้มน้าวจิตใจประชาชนให้มีศรัทธาต่อศาสนาดังเดิม แต่วิธีที่จะใช้กับบุคคลโดยทั่วไปได้ง่ายและเร็วที่สุดก็คือการนำศิลปกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือ เพราะศิลปะเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยเฉพาะศิลปะในทางศาสนาซึ่งสามารถอธิบายหลักปรัชญาหรือแนวความคิดของศาสนาให้บุคคลโดยทั่วไปสามารถเข้าใจอย่างแจ่มชัด ศิลปะประเภทนี้ เราอาจจะเปรียบได้กับหนังสือคำภีร์ของบุคคลผู้ไม่รู้หนังสือ

ดังนั้นงานสถาปัตยกรรมโบสถ์เซนต์ปีเตอร์จึงเปรียบเสมือนเป็น เครื่องมือของ ศาสนาอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงและความยิ่งใหญ่ของคริสตจักร เป็นการ เรียกร้องความ เชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง และนับว่าเป็น ความฉลาดของไมเคิลแองเจโลที่จะนำเอาสถาปัตยกรรมของโรมัน ซึ่งได้รับการยกย่อง โดยทั่วไปในฐานะ เป็นศิลปะที่มีความงามเป็นเลิศ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิญญาน ของคริสต์ศาสนิกชน ศิลปกรรมชิ้นนี้จึงมีลักษณะคล้ายกับวิหารแพนเธออน (Pantheon) แต่มีลักษณะต่างกันตรงที่โถงของโบสถ์เซนต์ปีเตอร์มีขนาดเล็กกว่า แต่มีความสูงมากกว่า โถงของวิหารแพนเธออน จึงทำให้โถงของเซนต์ปีเตอร์นี้กลายเป็นจุดเด่นและเป็น ศูนย์ รวมของตัวอาคารทั้งหมด ก่อให้เกิดเป็น เอกภาพ ซึ่งไมเคิลแองเจโลอาจตั้งใจหมายถึง ศาสนาคริสต์ในเวลานั้นที่มีความยิ่งใหญ่และมีลักษณะ เป็นเอกภาพ คือ เป็นหนึ่งที่ไม่ขึ้นแก่ใคร จึงมีความมั่นคงท่ามกลางความแปรปรวนของสังคมในยุคนั้น

นอกจากนี้ความสูงของโถงยังทำให้เรารู้สึกถึงความสูงส่ง ประกอบกับความ กว้างและความโค้งจึงทำให้คล้ายกับความ เว้งว้างอันหาขอบเขตมิได้ ไมเคิลแองเจโล อาจจะใช้เป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึง สวรรค์ซึ่งอยู่ไกลพ้นฟ้า มีอาณาจักรที่กว้างขวางจนหา ขอบเขตมิได้ สถานที่แห่งนี้เป็นที่สถิตเฉพาะของพระเจ้าเป็นผู้เป็น เจ้าและผู้ประพาศิธรรมเท่านั้น ดังนั้นในประเด็นนี้ เราอาจกล่าวได้ว่า โถงเซนต์ปีเตอร์ก็คือสัญลักษณ์แทนสวรรค์ที่ไมเคิล แองเจโลปรารถนาจะให้ผู้ที่เข้าไปในโบสถ์แห่งนี้ เมื่อได้มองขึ้นไปก็โถงมีความรู้สึกเหมือน กับได้เห็นสวรรค์ และเมื่อระลึกถึงสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์นี้ อาจจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะกระทำ ความดีและกลับใจมามีศรัทธาในพระเจ้ากันอย่างจริงจัง สวรรค์เป็นเครื่องปลอบประโลม ใจให้มนุษย์ทุกคนตั้งใจทำความดี เพื่อจะได้พบกับความหวังใหม่และชีวิตใหม่ซึ่งมีแต่ความ สงบสุข และมีชีวิตอมตะร่วมกับพระเจ้า

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าโบสถ์เซนต์ปีเตอร์ได้รับอิทธิพลทางสถาปัตยกรรมจากพวก โรมัน ซึ่งเป็นแบบฉบับที่ได้รับการยกย่องจากบุคคล โดยทั่วไปในด้านความงาม ดังนั้นไมเคิล แองเจโลจึงออกแบบ ให้โบสถ์นี้มีความงามในลักษณะเดียวกันเพื่อว่า ความงามจากสิ่งก่อ

สร้างนี้ อาจมีผลช่วยให้บุคคลที่โคพบเห็นบัง เกิดความรักและศรัทธามันในพระเจ้ามากยิ่งขึ้น ทำให้เขาตั้งใจประพฤติดี เพื่อที่จะมีชีวิตร่วมกับพระเจ้าในสวรรค์ ดังคำกล่าวในบทโคลงของไมเคิลแองเจโลที่ว่า

ตาของข้าปรารถนาสิ่งสวยงาม
และวิญญาณของข้าก็ปรารถนาที่จะรอดพ้นจากความบาป
ไม่มีอำนาจอื่นใด
ที่จะทำให้ข้าไปสู่สวรรค์ใดนอกจาก
การตรึงตรองถึงสิ่งสวยงามนั้น¹

ในบทโคลงนี้ เราจะเห็นได้ว่าความงามเพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่มีอำนาจ ทำให้เราสามารถไปสู่สวรรค์อันเป็นที่สถิตของพระเจ้า และทำให้เรารอดพ้นจากขุมมรณะ ซึ่งการรอดพ้นนี้ไมเคิลแองเจโลอาจจะตีความหมายในลักษณะที่ว่า ความงามทำให้เราระลึกถึงแต่สิ่งที่สวยงามและความดี เมื่อจิตของเราได้หยั่งถึงความงามนั้นแล้ว ความศรัทธาก็จะเกิดขึ้น ทำให้เราเกิดความปรารถนาที่จะบรรลุถึงสวรรค์ภพ สวรรค์และความงามจึง เป็นสิ่งสัมพันธ์กัน นั่นคือความงามเป็นสัญลักษณ์แทนสวรรค์ ดังนั้นการที่เราชื่นชมในความงามของสิ่งต่าง ๆ นั่นก็จะโยงไปสู่การระลึกถึงสวรรค์อันเป็นสถานที่สถิตของพระเจ้า และระลึกถึงพระองค์ผู้ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลายในเอกภพ ทำให้เรา

¹ Robert J. Clement, Michelangelo's theory of Art, p.9

"Gli occhi mie, uagi delle cose belle,
E l' alma insieme della suo salute
Non anno altra uirtute
C' ascenda al ciel che mirar tucte quelle.

My eyes longing for beautiful things
together with my soul longing for salvation
have no other power
to ascend to heaven than the
contemplation of beautiful things".¹

มีความกลัวที่จะไม่ได้อยู่ในสวรรค์และมีความปรารถนาที่จะมีชีวิตร่วมกับพระเป็นเจ้าในสวรรค์ การได้ชื่นชมในความงาม จึง เป็นวิถีทางแห่งความรอดวิธีหนึ่งในความหมายนี้ เพราะฉะนั้น โบสถ์ เช่นที่ปีเตอร์อัน เป็นสถาปัตยกรรมที่ศิลปินสรรค์สร้างอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานชิ้นนี้มีความงามตามรูปแบบที่สมบูรณ์อย่างแท้จริงนั้น เมื่อบุคคลใดก็ตามที่ได้ชื่นชมในงานนี้แล้ว เขาผู้นั้นจะเกิดความรู้สึกและความซาบซึ้ง ยังผลให้จิตของเขาโน้มรำลึกไปถึงสวรรค์และพระผู้เป็นเจ้า ผู้ทรงสถิต ณ ที่แห่งนั้น ก่อให้เกิดความปรารถนาในจิตใจของบุคคล ที่จะเข้าไปสู่สวรรค์อัน เป็นดินแดนสุขยอกของความสุข ที่มนุษย์จะไม่ต้องได้รับความทุกข์ทรมานในชีวิตอีกต่อไป แต่พวกเขาจะได้มีชีวิตร่วมกับพระเป็นเจ้าในสวรรค์และผู้ประพาศิธรรมอันได้แก่พวกนักบุญของผู้อื่น ๆ

นอกจากนี้ในการออกแบบโบสถ์ เช่นที่ปีเตอร์ โนเคล แอน เจโล ไม่เพียงแต่ต้องการที่จะทำให้เกิดความสวยงามเท่านั้น แต่เขาต้องการที่จะทำให้ภายในโบสถ์มีสภาพบรรยากาศของศาสนาสำหรับการประกอบพิธีกรรม เพราะพิธีกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของศาสนิกชนเป็นอย่างมาก สถานที่ใดที่มีสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อพิธีกรรมนั้นแล้ว จะเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ศาสนิกชนในศาสนานั้นเกิดความเลื่อมใสและศรัทธา ทำให้พวกเขาพร้อมที่จะอุทิศทุกสิ่งทุกอย่างรวมทั้งตัวเขาเองให้กับศาสนานั้น ๆ บรรยากาศของสถานที่จึงนับได้ว่ามีอิทธิพลต่อจิตใจของผู้นับถือศาสนา และมีผลที่จะทำให้พวกเขาไว้วางใจในเสถียรภาพของศาสนาอีกด้วย จึงนับได้ว่าศิลปินเป็นผู้มีความสำคัญในการเผยแพร่ศาสนาและเป็นผู้ถ่ายทอดความคิดและความเชื่อถือของคนในสังคมนั้น ๆ ออกมาในรูปแบบของสิ่งที่เป็นรูปธรรม มันจึงเป็นการง่ายสำหรับบุคคล โดยทั่วไปที่จะคิดและเข้าใจในสิ่งที่ศิลปินได้ถ่ายทอดออกมานั้น